

120

April 2018

DISKULOGEN

Nu kommer Disgen 2018 • Jakten på ett patent • Förslöv på Bjäre
• Flygfoton hos ArkivDigital • Kartnyheter i Disgen 2018 • Spanska
sjukan i Lappland • Bok om salpetersjudare • Disgen för DNA-
släktforskning • Arkivariens våndor • Är kyrkböckerna tillförlitliga?

Vi gör din släktforskning enklare.

Innehåll

Ledaren	3
Kort & Gott	4
Dis ekonomi	5
Verksamhetsberättelse 2017	6
Kartnyheter i Disgen 2018	10
Salpetersjudare	12
Jakten på ett patent	13
Disgen och DNA	16
Ordna ditt arkiv	18
Macspalten	21
DNA-krönika	22
Flygfoton hos ArkivDigital	24
Är kyrkböckerna tillförlitliga?	26
Arkivariens våndor	28
Spanska sjukan i Lappland	30
Förslöv på Bjäre	32
Nu kommer Disgen 2018	34
Medlemsbutiken	37
Insändare	38
Avlidna Dis-medlemmar	39
Funktionärer	40
Regionföreningarna	42

SÅ VAR det mars igen, som hunnit bli april när Diskulogen kommer i brevlådan. Jag såg att Opportunity (en av två "bilar" som man landsatte på Mars för drygt 10 år sedan) nu har krupit runt 5 000 "marsdagar" vilket är mycket mer än förväntat. Den har kanske inte kommit långt geografiskt men den fungerar över förväntan.

Här hemma i Dis har Disgen krupit en sträcka till och det är nu dags för Disgen 2018. Det var två år sedan sist – inga revolutionerande nyheter men inte heller ett revolutionerande pris. 100 kronor hoppas jag inte ska skrämja bort någon och tanken är, som tidigare sagts, att komma ut med årliga uppdateringar så att det blir ett mindre eller helst obefintligt besvär att uppdatera.

Vi har i föreningen ett verktyg som heter Dispos. Det är nog ett av våra mest underskattade verktyg, men det finns en artikel på webben, www.dis.se/dispos-stegen, som visar hur du kan använda det. Ett tips är att först prova exemplet i artikeln, det vill säga Askenberg i Dädesjö socken, så att du ser hur det ska se ut. Prova sedan med egna socknar.

Årsmötet hölls i ett snörikt Umeå, och därmed har vi gått varvet runt bland regionföreningarna och får börja om i Sörlandet. Ambulerande årsmöten har absolut varit bra när det gäller att visa upp sig, men demokratimässigt är det kanske plus minus noll. Å andra sidan är årsmöten med motioner med mera måhända inte bästa sättet att sprida inflytandet. Släktforskarförbundet har sedan ett par år en "samrådskonferens" på våren som balanserar stämman i augusti. Det kanske kan vara något för Dis att ta efter.

Årsmötet valde två nya hedersmedlemmar i föreningen, nämligen Carl-Olof Sahlin och Jan Nilsson. Gratulerar! Presentationer kommer i något kommande nummer av Diskulogen.

Daniel Berglund
Ordförande

Diskulogen med Släktforskarnytt är medlemstidningen för Föreningen Dis: Föreningen för datorhjälp i släktforskningen.

KONTAKT & AVGIFT
Föreningen Dis
Gamla Linköping
582 46 Linköping
Telefon: 013-149 043
dis@dis.se, www.dis.se
Medlemsavgift: 180 kr per år.
Famijlem: 90 kr per år.

KANSLI & FORSKARSTUGA
Hovslagaregatan 3
Gamla Linköping
Öppet måndag-torsdag kl 9-16.
Kansliet har lunchstängt kl 12-13.
Telefontid:
Måndag-torsdag kl 9-15.
Ring gärna innan besök!

KANSLISTER
Marie Andersson
Helena Carlsson

REDAKTÖR
Anna Linder,
diskulogen@dis.se
Burliden 7, 937 92 Burträsk
070-2294804

ANNONSERING
Kontakta redaktör
Anna Linder

ANSVARIG UTGIVARE
Daniel Berglund

LÖSNUMMERPRIS: 30 kr

UPPLAGA: 22 300 exemplar

ISSN: 1101-3826

UTGIVNING: 4 gånger per år

TRYCK: Sandvikens Tryckeri

Bli medlem via Dis webbshop, shop.dis.se, eller kontakta Dis kansli.
Adressändring anmäls via vår självservice, www.dis.se > Kontakt > Självservice, eller till Dis kansli.

Kort & Gott

Virussydd

Virussyddet i Windows 10 kommer att fungera även med Windows 7 och 8.1.

www.techworld.idg.se

Förstoringsglaset

Aktivera förstoringsglaset i Windows 10 för att enklare kunna läsa om du har lite dåligt syn.

Du hittar det under Inställningar > Hjälpmedel > Förstoringsglaset. Där kan du välja förstoringsgrad samt hur stor del av skärmen som ska påverkas.

www.pcfforall.idg.se

Automatisk källa

Om du har ditt släktträd upplagt hos FamilySearch eller Ancestry kan webbläsartillägget RecordSeek hjälpa dig med att automatiskt skapa källhänvisningar till olika webbplatser du besöker.

www.recordseek.com

Lagringsutrymme

Skaffa stort lagringsutrymme, 50–100 GB, i molnet hos Degoo eller Mega. De är alternativ till välkända Dropbox.

www.idg.se

www.mega.nz

www.degoo.com

Köp Släktforsknings årsbok till specialpris senast den 30 april. Då får du den för 250 kronor (ordinarie pris är 350kr). Innehåller bland annat artiklar om kvinnoöden i gamla tider, brott och straff och hur man söker information om missionärer och judiska anor.

Se www.genealogi.se/arsbok/2018.

med sig. Kyrkoherden fick därför kalla in sin dräng och sin piga för att bli faddrar, som det hette, men sedan uppskrevos som vittnen i kyrkboken icke dessa, som varit verkliga vittnen, utan helt andra personer, som ingenting visste om barnet. Det går så till än i dag. Jag har i riksdagen en gång väckt motion om, att man skulle ändra denna lögn och icke i kyrkböckerna anteckna som vittnen andra än dem, som verkligen varit vittnen. Men motionen har blivit avslagen. Gammal osanning bör väl på grund av gammal hävd få gälla för att vara sanning. Så tycks man resonera.

Oriktiga kyrkböcker

Prästen, lektorn och riksdagsmannen Paul Peter Waldenström skriver i sina *”Minnesanteckningar 1838–1875”*, om kyrkbokföringen och om en motion han skrev som riksdagsman angående bristande kvalitet på kyrkbokföringen. Minnesanteckningarna finns tillgängliga via www.runeberg.org.

Om kyrkböckernas tillförlitlighet kan du läsa mer om på sidan 26 i detta nummer.

Svenskt kvinnobiografiskt lexikon

Läs om tusen svenska kvinnor från medeltid till nutid.

Du kan se vad de arbetade med, vilken utbildning de fick, hur de rörde sig i världen, vad de åstadkom och mycket mera.

www.genealogi.se

www.skbl.se

Årsmötet – Dis ekonomi

FÖRENINGENS INTÄKTER minskade med 0,7 miljoner kronor jämfört med 2016 och uppgick till 5,8 miljoner kronor på grund av lägre försäljning av Disgen. Viss minskning av böcker, skivor och usb-minnen har också bidragit till försäljningsminskning. Däremot har försäljning av kartprodukter ökat väsentligt. Medlemsintäkterna har minskat med 50 000 kronor.

Genom fortsatta besparingar inom flera områden blev resultatet 188 000 kronor jämfört med föregående år 555 000 kronor. Webbutveckling och övriga it-projekt har inte kunnat genomföras i den utsträckning som planerades på grund av brist på resurser för programmering och projektledning.

Personalkostnaderna ökade 2017 med 3%. Föreningen har haft fyra anställda varav en halvtid, två kvinnor och två män.

Föreningens tillgångar uppgick till 5,6 miljoner kronor den 31 december 2017. Av detta var 5,3 miljoner kronor likvida medel. En del av de likvida medlen har varit placerade på ett räntebärande konto utan risk. 0,5 miljoner kronor placerades under året i en räntefond med låg risk. Det låga ränteläget under 2017 har medfört att inga ränteintäkter erhålls. Föreningens konton i Danmark och Finland har genererat en kursvinst på 17 000 kronor.

Föreningens skulder uppgick till 2,2 miljoner kronor vid slutet av året. I huvudsak utgjordes skulderna av leverantörsskulder samt skatter och sociala avgifter för de anställda.

Det egna kapitalet, inklusive årets vinst, uppgick till 3,4 miljoner kronor jämfört med 3,2 miljoner kronor föregående år. Föreningens soliditet uppgår därmed till 61%.

Budget 2018

I den beslutade budgeten för 2018 har antagits en ytterligare minskning av antalet medlemmar samt en något ökad Disgenförsäljning. Intäkterna beräknas ligga på samma nivå som 2017, totalt 6,0 miljoner kronor. Kostnaderna beräknas öka med 0,6 miljoner kronor främst genom en budgeterad ökning av it-kostnader för programutveckling med 360 000 kronor jämfört med 2017. Resultat 2018 beräknas bli -302 000 kronor.

Årsmötet 2018 beslutade att ändra föreningens placeringspolicy, dels med en tydligare definition av likvida medel och dels en ökning från 0,5 miljoner kronor till 1,0 miljoner kronor av medel som får placeras i räntebärande fonder med låg risk. ▣

RESULTATRÄKNING (BELOPP I TUSENTALS KR)

	Utfall 2016	Utfall 2017	Budget 2018
Intäkter			
Medlemsavgifter	4 114	4 058	4 050
Försäljning till medlemmar	2 364	1 751	1 930
Övriga rörelseintäkter	67	107	40
	6 545	5 916	6 020
Kostnader			
Råvaror och förnödenheter	-370	-320	-340
Personalkostnader	-2 017	-2 085	-2 126
Diskulogen inkl tryck & porto	-1 149	-1 036	-1 010
Administration, forskarstugan	-403	-370	-389
Funktionärskostnader	-320	-262	-369
Adm.bidrag regionföreningarna	-413	-408	-410
It-projekt	-212	-138	-500
Släktforskarlagarna	-237	-238	-250
Disgen	-95		
Styrelse, årsmöte, revision	-178	-214	-264
Annonser & PR	-129	-145	-149
Föreningsavgifter	-126	-115	-115
Nya medlemmar regionerna	-75	-70	-70
Övrigt	-272	-336	-331
	-5 997	-5 738	-6 322
Årets resultat	548	178	-302

BALANSRÄKNING

	Ing. balans 1 jan 2017	Utg. balans 31 dec 2017
Tillgångar		
Materiella tillgångar	9	2
Finansiella tillgångar	40	40
Varulager m.m.	197	179
Fordringar	42	85
Kassa och bank	5 066	5 286
	5 354	5 594
Skulder och eget kapital		
Eget kapital	3 212	3 400
Förinbetalda medlemsavgifter	1 049	1 080
Övriga skulder	1 092	1 114
	5 354	5 594

Verksamhetsberättelse 2017

Styrelsen har under året bestått av:

Ordförande:

Daniel Berglund, Västra Frölunda

Vice ordförande:

Eva Dahlberg, Jönköping

Sekreterare:

Elisabet Leek, Sunhultsbrunn

Övriga ledamöter:

Bo Kleve, Linköping

Josefine Nilson, Huskvarna

Karl-Ingvar Ångström, Härnösand

Gunilla Kärrdahl, Broby

Tommy Nilson, Eksjö

Mats O Jansson, Stockholm

Christina Claesson, Göteborg

Kristina Andersson, Lidköping (fr. 11/3)

Anders Lindberg, Lund (från 11/3)

Claes Embäck, Gävle (till 11/3)

Revisorer:

Dag Köllerström, Forserum

Kerstin Karlsson, Uppsala

Under året har Tommy Nilson varit ekonomiansvarig i styrelsen. Löpan- de ekonomisk administration har ut- förts av kansliets personal.

Styrelsen har haft sex protokoll- förda sammanträden under året va- rav två via Skype, samt ytterligare ett antal informella möten via Skype. Re- gionföreningarnas ordföranden och kansliets personal har varit adjung- erade till styrelsen.

Föreningens årsmöte hölls den 11 mars på stadshotellet, Eksjö, med Gunnar Wenngren som mötesord- förande. Årsmötesföredraget "Käll- kritik – vad är sant eller falskt?" hölls av Kalle Bäck, professor i historia vid Linköpings universitet.

Antalet medlemmar i föreningen uppgick vid verksamhetsårets slut till 22 458 (föregående år 23 114), vilket innebär en total minskning med 656 medlemmar. Cirka 61% av medlemmarna är anslutna till någon av regionföreningarna, vilket är en ökande trend. Samtliga nytillkomna medlemmar erhåller ett års fritt med- lemskap i den regionförening som är närmast deras bostadsort.

Regionföreningarnas verksamhet framgår av egna årsberättelser. Regi- onföreningarna har under året erhål- lit ekonomiskt stöd från Dis med cirka 30 kronor/medlem för regional verk- samhet, plus det nyss nämnda fria medlemskapet för nya medlemmar under första året.

Styrelsen är liksom tidigare mycket medveten om att medlemsantalet minskar. Vi tror, oförändrat, att detta främst beror på bristande utveckling av våra "produkter" i vid mening, kombinerat med konkurrens från an- dra aktörer på marknaden. Det om- fattande utvecklingsarbetet på Dis- gen som genomförts under de senaste åren, och som vi bedömer som strate- giskt viktigast, är nu klart och kan ge- nerera intäkter. Utvecklingen måste dock fortsätta. Även andra "produk- ter" som Disbyt, Diskulogen med mera är väsentliga att vidareutveckla. Vidare har regionföreningarna en nyckelroll när det gäller utbildning och medlemsvård.

Fadderverksamheten. Under året har supportorganisationen fortsatt ar-

betet med kompetensutveckling och svarstider, bland annat med en egen fadderportal på webben, egna Work- shops samt vid funktionärsträffen i Linköping, oktober 2017. Faddrar har deltagit i alfa- och betatest av Dis- gen, på släktforskardagarna i Halm- stad, i produktrådet och i kartgruppen samt i olika utvecklingsprojekt. Många faddrar är också engagerade i sin re- gions verksamhet, bland annat som ut- bildare. Torgny Larsson i Malmö, har fungerat som fadderkoordinator.

Det har bildats ett supportråd bestå- ende av åtta faddrar, för att dels hante- ra aktuella frågor, synpunkter och öns- kemål från våra medlemmar, och dels för att ta ställning till vad som behöver prioriteras (eller analyseras) för den fortsatta utvecklingen av Disgen och kommunicera detta med produktrå- det. Supportrådet har haft fem Skype- möten under 2017, där även samman- kallande i produktrådet deltagit.

Antalet faddrar har även under 2017 minskat, sex har slutat under 2017 och tre nya har tillkommit. Totalt finns vid årsskiftet 56 faddrar inom Disgen, Kartor, Apple/Mac, Min Släkt, Hol- ger och Linux. Antalet ärenden under 2017 har varit färre än under 2016, och uppskattningsvis har 2 500 ären- den hanterats.

Funktionärsträff. På den årliga funk- tionärsträffen 30/9–1/10 på Scandic Frimurarehotellet i Linköping blev det fullsatt med cirka 95 deltagare.

Forskarstuga. Forskarstugan i Gam- la Linköping drivs i samarbete med

Dis styrelse 2017.

Östgöta Genealogiska Förening. Stugan är öppen eftermiddagar måndag-torsdag under större delen av året.

Förbundsstämma. Vid Sveriges Släktforskarförbunds stämma i Halmstad den 25/8 representerades föreningen av fyra ombud. Dessutom deltog regionföreningarna med egna ombud.

Släktforskar dagar. Dis deltog med en monter vid årets släktforskar dagar i Halmstad. Disgen 2016 och kommande betalversion presenterades i tre stationer. I vår egen föreläsningssal hölls elva presentationer av Dis verktyg och verksamhet. Dessutom visade vi upp Disbyt och våra kartor i fyra stationer. Som vanligt hade vi många besökare som besökte oss i montern. Det visade sig i att vi fick cirka 60 nya medlemmar och närmare 100 nya ägare av Disgen 2016. Försäljningen var tre gånger bättre (i kronor) än föregående år.

Kartutveckling. Under året har Dis fortsatt arbetet med kartmaterial. Lantmäteriet har ju tidigare beslutat att sluta ta ut nyttjandeavgifter för moderna kartor – numera också ekonomiska kartan GEK. Dis är nog den del av civilsamhället som främst har dragit nytta av Lantmäteriets beslut.

Under året har nya kart-usb tagits fram för topografiska kartor 1:50 000–1:1 000 000 (gröna, blå och röda kartorna; georefererade i RT90) samt för generalstabskartor södra resp. norra verket (ej georefererade).

Istället för tidigare Supportstugan har samarbete etablerats med ett arbetslag hos Uppfinnarmuseet i Norrköping. Ett nätverk av Dis-medlemmar har organiserats och det har också gjort ett fantastiskt arbete. Nätverket har i stor utsträckning också hjälpt till med att utbilda medlemmarna om användningen av Dis kartor i Disgen. Resurser har under året lagts på detta arbete.

Arbetet med att anpassa ekonomiska kartor har påbörjats. Kartorna är georefererade för att passa med modernt kartmaterial och nerklippta i mindre delar som är praktiska att arbeta med. Kartorna kan direkt användas i Disgen. GEK för Bohuslän och Gotland är utgivna i ett geografiskt koordinatsystem (i long-lat) och dessa håller på att transformeras till RT90.

En projektgrupp för ledning av det fortsatta arbetet har varit i gång några år. I gruppen ingår Björn Johansson (sammankallande), Karl-Ingvar Ångström och Tor-Leif Björklund. Ett antal Dis medlemmar har också deltagit i arbetet under året. Dis deltog också på Kartdagarna 2017 i Örebro.

Disgen. Under året har vi inriktat oss på utveckling av nästa betalversion, efterföljaren till Disgen 2016, med arbetsnamn Disgen Ask. Med lite oväntat grus i maskineriet fick vi skjuta lite på releasen men hann ändå släppa en uppdatering Disgen 2016.6 med många rättningar under slutet

av året. Drygt 6 000 medlemmar hade vid slutet av året uppgraderat till Disgen 2016 och cirka 1 200 nya program hade sålts. Drygt 14 000 av Dis nuvarande medlemmar är innehavare av Disgen 8.2 och Disgen 2016 och drygt 4 000 av våra tidigare medlemmar har köpt Disgen 8.2/Disgen 2016.

Programutvecklingen görs till stor del av Olle Fåk, Linköping samt av vår anställda utvecklare Patrik Hansson. Även Björn Johansson, Gunnar Öhrn och Daniel Berglund har gjort värdefulla insatser.

Produktrådet har arbetat med att förvandla förbättringsförslag till genomtänkta specifikationer och ge synpunkter på den pågående utvecklingen. Parallellt har produktrådet även analyserat felrapporter och prioriterat felrättningar. Många funktionärer har varit involverade i det mycket viktiga alfa- och betatestandet under Gunilla Jacobsons ledning.

Disbyt. I databasen Disbyt för anbyte med dator deltar cirka 7000 medlemmar (oförändrat sedan förra året) med utdrag ur sina släktdatabaser, tillsammans cirka 35,4 miljoner poster vid årets slut.

Cirka 73 % av alla personer födda i Sverige 1750–1900 är representerade i Disbyt. Under året gjordes cirka 6,5 miljoner sökningar.

Ansvarig för databasen har varit Carl-Olof Sahlin. Fjorton Disbyt-ombud (varav två slutade under året) har utfört ett stort arbete med att ta

Dispos - din genväg till husförhörslängderna

Visste du att i Dispos finns ortsregister till husförhörslängderna för 85 % av Sveriges församlingar? Uppgifterna registrerades i GidX-projektet som var ett samarbetsprojekt mellan Dis och dåvarande Geline. En sökning i Dispos leder dig vidare till husförhörslängderna oavsett om du använder Ancestry, ArkivDigital eller Riksarkivet (Svar). Se www.dis.se/dispos-stegen.

emot medlemmarnas bidrag, som har omfattat 1900 filer. Under året har man också fortsatt bedrivit systematiskt arbete för att uppmuntra medlemmar, som redan skickat in bidrag, att på nytt skicka in bidrag och rättelser.

Disbyt vidareutveckling. Vidareutvecklingen av Disbyt har fortsatt under året, med i huvudsak två utvecklare Janåke Gestblom och Ulf Arfvidsson. Två betatestrundor har körts. Brist på driftsättningsresurser har orsakat ett stopp i testerna. Samarbetet med DIS-Norge ligger fortfarande på is. Christer Gustavsson är projektledare och planerar för en utveckling och modernisering i flera steg.

Dispos. Med systemet Dispos för att hitta i källorna har runt 60 000 sökningar gjorts under året. Det är en minskande trend, och Dispos är troligen en av våra mest underskattade resurser. En vidareutveckling av programvaran började planeras under slutet av året.

Dis Arkiv. Dis Arkiv, för framtida bevarande av medlemmars släktdata, har under året drivits med i stort sett samma omfattning som tidigare år. Det finns för närvarande 297 arkiv. Under året har 14 nya och 14 uppdateringar tillkommit. Två räddningar har genomförts. Bo Kleve, Linköping ansvarar för Dis Arkiv.

Appar med mera. Som rapporterats tidigare har styrelsen skissat på en handlingsplan med utkast till ett antal olika appar för släktforskning. Detta har stått still även under 2017 efter-

som Disgenutvecklingen har prioritet och vi bedömer att den är strategiskt viktigare. Dock har diskussioner med en extern aktör inletts mot slutet av året.

Dis hemsida. Dis hemsida baserad på Drupal 8 har varit i drift sedan 2016. Under året har drygt 70 nya och uppdaterade artiklar och guider publicerats. Tre regioner, Syd, Väst och Filbyter, använder kalendern regelbundet för att informera om sina aktiviteter.

Våra medlemmar använder dagligen möjligheten att köpa Dis-produkter (historiska kartor, kursbok och Disgen) och utvalda produkter från bland annat Sveriges släktforskarförbund via Dis webbshop. Försäljningen sker enbart till medlemmar (med vissa undantag) och priserna har därför hållits låga. Webb-försäljningen marknadsförs regelbundet till medlemmarna via epostutskick.

Diskulogen. Medlemstidningen Diskulogen med släktforskarnytt har under året utkommit med fyra tryckta nummer, under redaktörskap av Anna Linder. Som tidigare finns tidningen tillgänglig i pdf-format på webben, med medlemsinloggning för de senaste numren.

Medlemsbrev. Under året har vi skickat ut, med ganska god regelbundenhet, sju medlemsbrev via epost till medlemmarna. Dessa har haft en modern layout (till skillnad från tidigare textbaserade medlemsbrev) och har innehållit nyheter, tips om produkter i webbshoppen (både Dis egna och förbundets) och ett antal kortare

släktforskartips. Innehållet har ibland utformats så att det "fortsätter" på hemsidan för att öka trafiken dit.

Samarbetsavtal. Dis har samarbetsavtal med ArkivDigital. Dis äger vid årsskiftet 2017/2018 oförändrat 20 000 aktier i ArkivDigital AD AB. Samarbetsavtalet har resulterat i ett "annonsbyte" där AD får publicera korta produktplaceringar i Diskulogen, i utbyte mot att Dis får möjlighet till marknadsföring via ADs e-postutskick.

Rikstäckande Genealogisk Databas. Projektgruppen som studerar möjligheterna till en "rikstäckande genealogisk databas" (RGD) har i stort sett legat på is under året med Christer Gustavsson som projektledare. Samarbetet mellan utvecklarna, Kalle Lundberg, Anderz Hellgren, Carl-Johan Gustafsson och Mats O Jansson, har fortsatt. Diskussionerna med Disbyt-utvecklarna har lett till ett nära samarbete eftersom de ingående delarna med tvättning, analys och matchning av data har stora likheter. På sikt kommer även sökning och presentation att vinna på samordning.

Verktögsutvecklingen för namn, orter och källor som diskuteras att användas i såväl RGD, Disbyt som fler av Dis verktyg går sakta framåt.

openRGD gjordes tillgängligt under 2016 och var ett resultat av samarbete mellan Dis och Lunds universitet (Institutionen för Elektra- och Informationsteknik, EIT) och har stötts med ett finansiellt bidrag från Internetfonden. openRGD är tillgängligt på sidan <https://rgd.dis.se> för "självbetjäning"

Våra verktyg

Lagra, dela, upptäck och låt dig inspireras av andra. DIS erbjuder en rad verktyg, redo att användas och anpassas efter dina behov.

KARTOR

DISPOS

DISKULOGEN

DISGEN

DISCOUNT

DISBYT

DIS FORUM

DIS ARKIV

och har använts av många forskare för att höja tillförlitligheten i relationer och sakuppgifter i den egna forskningen. Vi har ingen bra statistik på användningen av openRGD, men vid en städning av servem i början av 2017 avlägsnades cirka 800 tillfälliga gästkonton med en total mängd av 150 GB släktforskningsdata. Under året har utvecklarna samarbetat med Sällskapet Vallonättlingar i användning av openRGD för att kvalitetssäkra och sammanställa deras vallonforskning.

Utbildning är en viktig del av verksamheten. Regionföreningarna har under 2017 gjort en stor insats för att utbilda och informera om Disgen, men också om mycket annat. Det gäller framförallt DNA som under året lockat många intresserade till DNA-caféer, DNA-träffar och workshops. Det är tydligt att DNA lockar nya intresserade. Här kan Föreningen Dis bidra med kunskap och erfarenhet med tanke på det kraftfulla verktyg som Disgen är och som i kombination med Disbyt ger den enskilde användaren en god möjlighet att kartlägga sin släkt bortom husförhörlängdernas kolumner. Regionerna arbetar allt oftare tillsammans med olika släktforskarföreningar i dessa sammanhang vilket är ett steg i rätt riktning mot samverkan mellan Dis och landets släktforskarföreningar.

Under årets funktionärsdagar gavs möjlighet till att diskutera utbildningsfrågor samt att samtala kring hur det fungerar ute i de olika regionerna vad det gäller utbildning oavsett om det gäller ett registreringspro-

gram, kartor, sökning i databaser eller studiebesök på olika intressanta ställen. Kompetensen är stor bland föreningens utbildare och funktionärer och det är viktigt att vi lyckas locka till oss fler utbildare framöver.

Dis-Filbyter har sedan i höstas en distansutbildning som lockat ett trettio-tal deltagare som Dis hoppas kunna använda i större skala till dess att ett nytt distansutbildningsmaterial är färdigt. En enkät har skickats ut till alla som är registrerade som utbildare i Dis och några av dem talades vid under funktionärsträffen hösten 2017. Därefter har de som visat intresse för att hjälpa till med utformningen av distansutbildningen fått information om hur det fortskrider och tanken är nu att strukturera upp innehåll och även hitta en undervisningsform som lämpar sig både för självstudier eller studiecirkel i regionens regi eller att utbildningen kan användas av olika studieförbund.

Utbildningsmaterialet i Disgen 2016 som Dis-Bergslagen har tagit fram har sålts i många exemplar till så väl enskilda medlemmar som till de olika regionerna för att användas vid grundutbildning i Disgen.

Det finns även annat studiematerial som tagits fram av olika regioner för att användas vilket tyder på en stor kunskap hos regionernas utbildare som lägger ner så mycket tid och möda på att utforma ett bra studiematerial för medlemmarna.

Grafisk profil. Föreningens nya grafiska profil är i stort sett genomförd. Det återstår fortfarande några "spe-

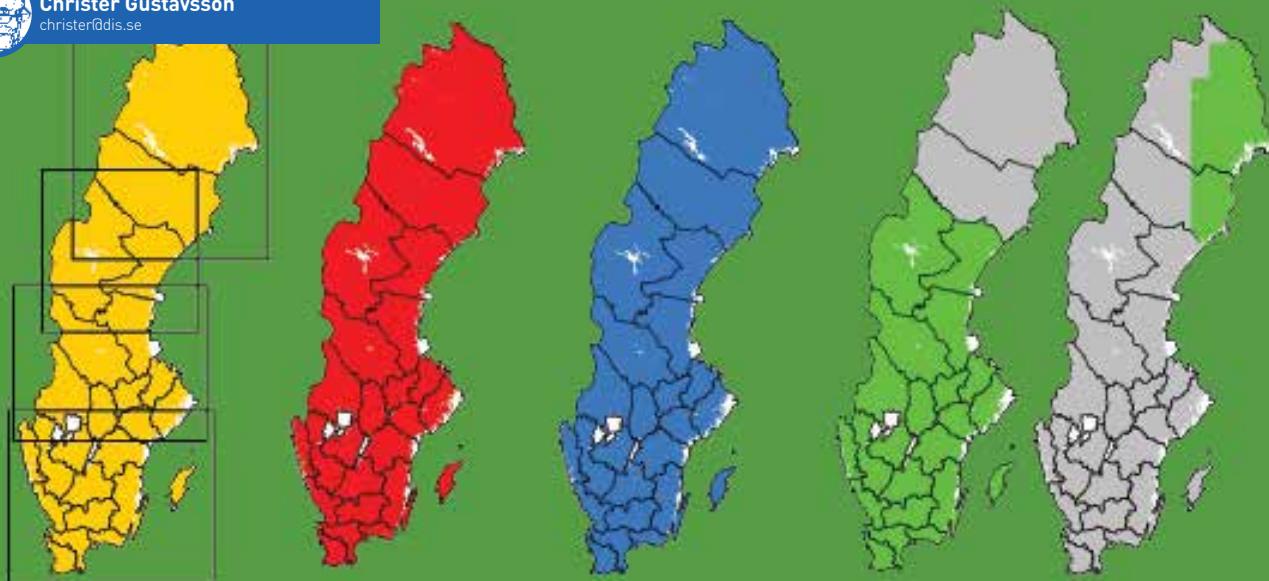
cialdelar" av hemsidan som till exempel Dispos med mera, där det är tekniskt mer komplicerat att byta utförande. De flesta regionföreningarna har påbörjat eller genomfört arbetet med att införa den nya grafiska profilen i sitt material.

Medlemsenkäter. Under året har enkäten "Disgen 8 eller Disgen 2016?" genomförts via webben för att ta reda på varför en del medlemmar ännu inte uppdaterat till Disgen 2016. Arbetet pågår med att ta till vara erfarenheterna från enkäten och från tidigare genomförda enkäter.

Annonsering. Vi har annonserat i Släkthistoriskt Forum, Släkthistoria samt Bygd och Natur. Våra tre ben – Ideell förening, Verktyg och Släktforskning fortsätter vi att lyfta fram på ett fokuserat sätt i olika sammanhang. Våra annonser i alla tidningarna har nu förnyats och haft Disgen 2016 som fokus.

Anställda. Vid Dis kansli är Marie Andersson heltidsanställd och Helena Carlsson halvtidsanställd. Patrik Hansson är heltidsanställd för olika utvecklingsuppdrag såsom Disgen, Disbyt, med mera. Christer Gustavsson är heltidsanställd som verksamhetsledare.

Vid årsskiftet 2017/2018 hade Dis alltså anställda motsvarande 3,5 heltidstjänster, oförändrat sedan föregående år. ▣

2. Topografiska kartor för Disgen.

Kartnyheter i Disgen 2018

FÖRENINGENS KARTEKPERTER har jobbat hårt under flera år och har planer för fler digitala historiska kartor. Vi har fyra volymer med häradsekonomiska kartan, generalstabskartan samt ett urval av stadskartor (bild 1) framtagna av tre lantmätare under 1800-talet. Sedan tillkommer drygt 20 volymer med kartor anpassade för Disgen. Speciellt den nya volymen Topografiska kartor med Sverige kartor från runt 1990–2000 är ett utmärkt startmaterial med kartor från riksöversikt till detaljkartor på gårdsnivå (bild 2). Även kartorna som är Disgenanpassade är av stort värde för kartentusiaster.

I samverkan med Disgens kartfunktion har nya spännande möjligheter skapats för oss släktforskare. Förutom en hel del finputs för att förenkla användningen har en del större nyheter tillkommit.

Lagring av många kartor

För att förenkla hanteringen av stora volymer av kartfiler har vi skapat en

ny lagringsplats, ett kartförråd, som är gemensamt för alla dina datamappar. Den fungerar enkelt parallellt med den tidigare lagringsplatsen för kartor. Med ett par enkla handgrepp kan du välja underlagskartor bland dina kartor med utgångspunkt från det område du för tillfället är intresserad av.

Egenskaper för en grupp

Av samma anledning finns nu möjlighet att samtidigt ändra egenskaper för en grupp valda underlagskartor. Praktiskt när volymen av kartor ökar.

Justering av placerad karta

Har du själv placerat en kartbild som underlagskarta kan du nu lätt korrigera dess läge utan att på nytt genomföra placeringen i sin helhet.

Extra fönster

För att slippa skapa ett nytt kartfönster för hand när man vill jämföra kartor i olika lager eller jämföra olika personers eller släkters banor på kar-

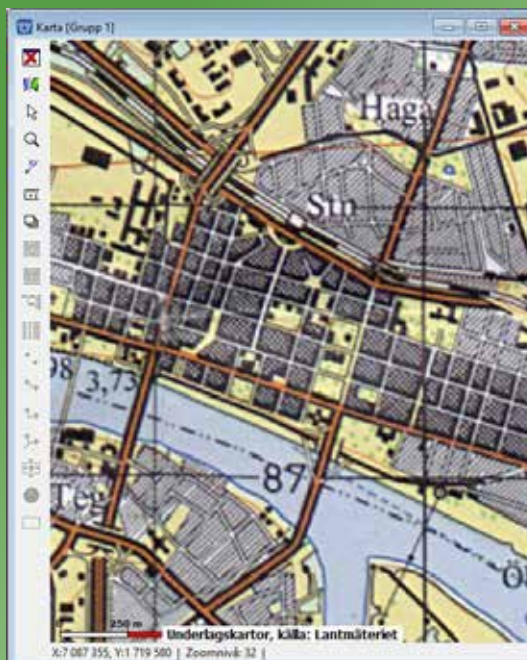
tan, är det nu enklare att öppnas ett extra kartfönster (bild 3). En parallell till funktionen vi har för att öppna två parallella familjeöversikter, främst för olika dra och släpp-funktioner.

Moderna digitala kartor

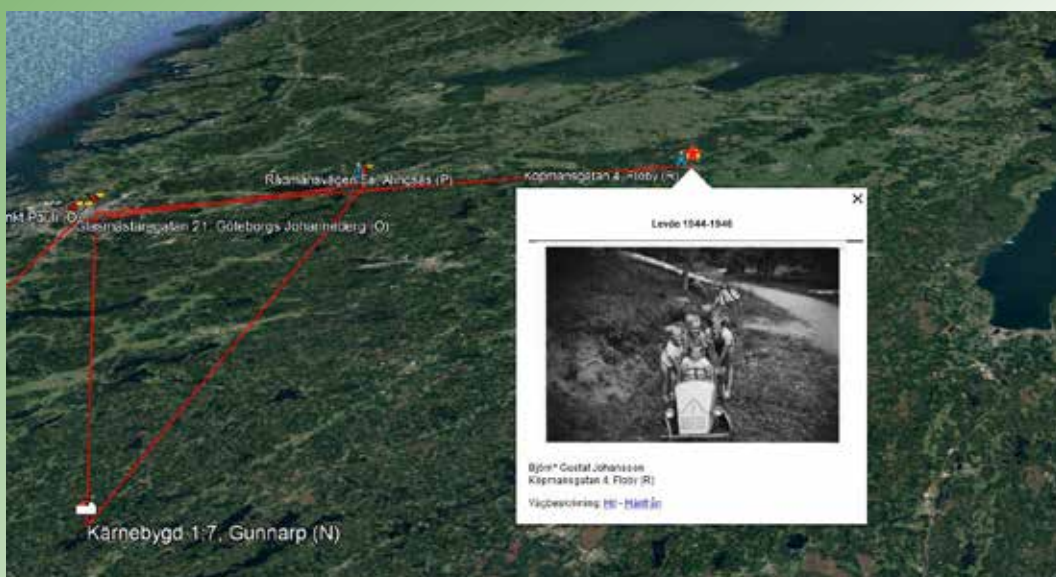
Om du känner dig nöjd att använda moderna kartor finns möjligheten att använda Google Earths karta som bakgrund för att visa en persons levnadshistoria (bild 4). Den passar alldeles utmärkt när till exempel emigranternas levnadsöden utanför Sveriges gränser ska delas med vår amerikanska släkt. Händelsenotiserna är grunden för visningen. Läger du dessutom in bilder får du extra liv i presentationen. Endast mindre förbättringar och felrättningar har gjorts. ▣

1. Kartblad i olika skalor.

3. Öppna enkelt ett extra kartfönster.

4. Visa levnadshistorier i Google Earth.

Salpetersjudare

SLÄKT- OCH hembygdsforskare med rötter på Gotland är som vanligt att gratulera för öns flödande lokalhistoriska publicistik. Anders R Johansson är en av Gotlands mest produktiva och högt kvalificerade hembygdsforskare. Utöver sitt löpande innehållsrika "sockenmagasin" Haimdagar har nu boken om salpetersjuderiet på Gotland utkommit.

Dagens släktforskare vill ofta veta mer om sina anfäder än namn, adress och några årtal. De vill också lära känna yrken och andra livsomständigheter. Många av dagens svenskar är ättlingar till landets kring sekelskiftet 1700 drygt 7000 sjudare, med familjer kanske motsvarande 2–3 % av landets befolkning.

Eldvapen krävde svartkrut som till 75 % består av kalisalpeter. Detta tillverkades i Sverige av allt att döma från slutet av medeltiden. Under 1600-talet organiserade kronan framställningen alltmer och 1634 infördes en salpeterskatt. Av kronan anställda sjudare drog då runt mellan gårdarna, grävde fram den urinbemängda jorden från böndernas ladugårdar och stall, lakade ur den, kokade och torrkade laken tills salpeter kristalliserats. Resultatet skickades så till krutbruken. Inkvartering, vedleveranser

och trasslet i ladorna var betungande för bönderna. Dessutom förlorade de gödsel. Johansson undersöker dessa förhållanden mycket närgånget och försöker bland annat beräkna gödselbortfallets betydelse för närings-tillgången (på Gotland visar han att kostnaderna för att ta fram 200 g krut per person och år och 0,25 kubikmeter ved).

I början av 1800-talet producerade Sverige runt 250 ton salpeter årligen. Kronan styrde verksamheten genom bland annat tjänsteförordnanden, mönstringar och inspektioner. Att följa alla enskilda sjudares livslopp visade sig dock svårt, särskilt när det gäller de så kallade sjudardrängarna (trots drängnamnet ofta gifta). De utgjorde runt 2/3 av samtliga sjudare, "verkmästarna" 1/3. Arbetet var också ett mobilt säsongsarbete (sommarmånaderna) där sjudare kunde arbeta långt hemifrån.

Utöver beskrivningarna av sjudarverksamheten gör författaren intressanta demografiska jämförelser mellan sjudarna och andra sociala grupper på ön. Studierna ger inga större skillnader i sådant som livslängd och vigselåldrar, men särskilt verkmästarna tycks ha haft en bättre livssituation än allmogen i gemen. Trots att sjudarnas verksamhet var

Salpetersjudning och sjudare på Gotland 1682-1842.
Anders R Johansson.
Haimdagars förlag, 2017.
195 sidor.

impopulär hos bönderna är deras ibland dåliga personliga rykte oförtjänt, Johansson jämför dem snarast med senare tiders "skötsamma arbetare".

När Johansson slutar sin skildring 1842 sköttes inte längre salpetersjuderiet som ett tvång i kronans regi, privatisering och import hade då tagit över landets salpeterbehov.

En guldgruva för genealogerna är bokens 70 sidor av systematiska och detaljerade biografiska uppgifter om 675 identifierade sjudare som verkat på Gotland. Här ges uppgifter om födelsetider och platser (inte sällan Småland), tjänstetider, giftermål, barn, dödsfall med mera. Läsaren kan glädja sig åt författarens stora bredd på det använda källmaterialet och hans noggranna källhänvisningar för den som vill fördjupa sig ytterligare (den nästan enda konstigheten i ett annars närmast avhandlingsmässigt arbete är att författaren kallar webbplats "sight" istället för "site"). ▣

Bild 1. P. C. Österberg (1853–1918).
Foto: Ateljé Ekstrand, Örebro ca 1900.

Jakten på ett patent

Med hjälp av digitaliserade dagstidningar och en patentdatabas fick några gåtfulla anteckningar från 1880-talet sin förklaring.

SLÄKTARKIVET FINNS femton almanackor från perioden 1887–1903 som tillhört min morfars far, Per Conrad Österberg (bild 1). De innehåller främst anteckningar som rör hans arbete men där finns också information om familj, släkt och vänner, föreningsliv, förtroendeuppdrag och om ekonomiska förhållanden. Under 1887 och 1888 gör Per Conrad dessutom flera anteckningar om patent (bild 2).

I min släktforskning har Per Conrad alltmer kommit att framstå som

en verklig klassresenär tillika födgeni. Som det tredje oäkta barnet till en fattig piga i Norrbärke socken, Kopparbergs län (faderns identitet är fortfarande okänd) var uppväxten nog inte så lätt. Efter att ha arbetat några år som dräng på bruket i Ludvika kom han 1873 till Örebro. Ett stort frågetecken har varit – och är fortfarande – hur han försörjde sig under det första decenniet i staden. Husförhörlängderna innehåller en förkortning som eventuellt är "lärl." och som tolkats som lärling. Han tjänar dock så pass

bra att han omkring 1883 kan lägga handpenning på fastigheten där han hyr in sig, gården nummer 48a söder (Jordgatan 1/Rudbecksgatan 30). Under återstoden av sitt liv får han sin utkomst som kolportör, väckelsepredikant, hyresvärd och homeopat! Men var Per Conrad även uppfinnare? Ingen i släkten som jag talat med hade någon sådan information.

Digitaliserade dagstidningar

Cirka 400 dagstidningar har hittills digitaliserats genom Kungliga Biblio-

Cigarrflockorna i världen
 ha fått en svår medlällare i en nyuppfunden apparat, som snart säljes ut i marknaden och hvilken utan lön, mat och kläder säljer cigarrer och växlar penningar samt fullgör dessa sina åtaganden med automatisk säkerhet. Apparaten, som efter ett par års tankearbete nyligen konstruerats af gårdsägaren Per Konrad Österberg i Örebro, har ett yttre ombölje af plåt eller gjutjärn i form af ett litet nätt skåp, 28 tum högt och 10 tum bredt och välgående omkr. 30 skåp; inom detta skåp finnas fyra behållare med olika cigarrsorter dels för 5, 8, 10 och 6 öre stycket och dels för 10, 15, 20 och 25 öre stycket samt slutligen en tämligen enkel, tills vidare hemlighållen mekanism, som sköter om cigarrutlemning och växling af penningar. Patent på uppfinningen är sökt i Sverige, Norge, Danmark och Tyskland samt skall sökas i England, Frankrike och möjligen Nordamerika. Den oss förebvisade apparaten, den tredje i ordningen, har af uppfinnaren utarbetats på herrar Joh. Thermenius & Sons verkstad i Hålsberg. De båda första har herr Österberg, som icke är mekanisk arbetare, förfärdigat på egen hand.

Påtagligen ha dessa cigarrförsäljningsapparater, som kunna uthängas på offentliga ställen, uteder järnvägsstationer, i cigarrbutiker och handelsbodar för att spara tid, i hotellförestugor, på ångbåtar och flerstädes der en större publik har sin väg fram, en god framtid. För att få t. ex. en 5 öres cigarr har kunden endast att släppa ned sin slant i en för det myntet afpassad öppning samt att derefter jämnt och stadigt trycka på en knapp. När knappen derpå drages ut igen, faller cigarren fram på en bricka. Vid köp af en 8 öres cigarr måste en 10 öring nedsläppas i öppningen till det facket. Vid tryckningen på knappen lemnar apparaten först två 1 öringar i vaxel samt vid knappens utdragande den önsade cigarren. Skulle man vid köp af till dömes en 5 öres cigarr vilja pruta med apparaten samt bjuda honom endast 5 öre, så tager han nog emot 5 öringen, men vi får ingen cigarr förrän vi gifvit honom också den 1 öring han skall ha. Tager något slag af försäljningsapparaten cigarrförråd slut, så stänger han sjelfmant sin rörelse, tager icke emot penningar och signalerar med ett anslag att det är slut. Apparaten är dessutom försedd med en räknevisare, som ständigt pekar ut hur många cigarrer som sålts. Med ett ord, den nätta uppfinningen är så fullständig man gärna kan önska den.

Sjelfklart är, att apparaten kan lämpas efter förhållandena och öppningarna för slantarne göras afpassade efter olika lands myntsorter. Kostnaden för apparat kan ännu icke beräknas, då uppgörelse med någon fabrikant om tillverkningen ännu icke träffats, men uppfinnaren tror att priset icke skall öfverstiga 100 kronor. När tillverkningen kommit i gång och drifves fabriksmässigt, bör apparaten kunna säljas betydligt billigare. Försäljningen af uppfinningen har öfverlemnats till herrar G. O. V. Lindgren & komp. i Örebro. I går reste herrar Österberg och G. O. V. Lindgren till Kristiania, der den nya apparaten skall uppvisas.

Bild 4. Nerikes Allehanda 1885-08-07. Cigarrautomaten mätte cirka 70×25 cm och vägde knappt 13 kg.

mot betalning, kan ha funnits så länge som 2000 år [5]. Myntdrivna maskiner som levererade tobak användes på tavernor i England redan 1615. Den engelske bokhandlaren, Richard Carlile, utarbetade en tidningsautomat för spridning av förbjudna verk 1822 och Simeon Denham tilldelades brittiskt patent nummer 706 för sin frimärksautomat 1857.

De första moderna varuautomaterna utvecklades i England i början av 1880-talet och tillhandhöll kvert, brevpapper och vykort. De blev snabbt en vanlig syn på järnvägsstationer och postkontor. Sweetmeat Automatic Delivery Company, grundat 1887 i England, sysslade huvudsakligen med installation och underhåll av automater. År 1893 sålde Stollwerck, en tysk chokladtillverkare, sin choklad i 15 000 automater och utvecklade senare automater för cigaretter, tändstickor, tuggummi och tvålprodukter.

År 1899 öppnades Stockholms första automatrestaurang [6, 7, 8]. Uppfinningsrikedomen har genom åren varit stor. Varuautomater har varit en så naturlig del av tillvaron i snart 150 år att vi knappast reflekterar särskilt mycket över dem. Det finns automater för färsk-, kyl- och frysvaror, godis, tobak, lotter och få har nog missat kondomautomaten på krogtoaletten. I Sverige säljs inte så många dagstidningar i varuautomater men vi ser dem ofta i filmer från USA. Till de mer udda automaterna får nog räknas de som tillhandahåller levande fiskbete och livförsäkringar. Brödautomater var fortfarande vanliga i Belgien på 1990-talet eftersom affärerna höll stängt på söndagar och brödpri-set, ännu 50 år efter andra världskriget, var reglerat. ▣

Litteratur

1. <https://digitaltmuseum.se/021027226666/cigarrer-och-cigariller>, 2018-01-14.
2. [https://sv.wikipedia.org/uppslagsord/Göran_Lindgren_\(grosshandlare\)](https://sv.wikipedia.org/uppslagsord/Göran_Lindgren_(grosshandlare)), 2018-01-14.
3. <https://was.prv.se/spd/>.
4. <https://www.google.com/patents/US387103>, 2018-01-14.
5. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Vending_machine, 2017-12-10.
6. Nordisk Familjebok 1904, uppslagsord automat, projekt Runeberg, www.runeberg.org.
7. http://www.slaktband.se/1888_Annaholmberg.htm.
8. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Automatrestaurang>, 2018-01-14.

Disgen för DNA-släktforskning

VI HAR i Disgen 2018 tagit fram tre stycken rena DNA-relaterade utskrifter – en antavla som visar X-träff, en stamtavla för y-DNA och en stamtavla för mtDNA.

Antavla för X-träff

Vi har sedan länge en utskriftsform som heter komprimerad antavla. Den har nu kompletterats med en mall som visar X-kromosomens arvsgång. Det är något som kan underlätta när du söker gemensamma anor med en DNA-träff som du dessutom har X-träff på, eftersom X-kromosomen ärvs olika för män och kvinnor. En antavla som visar möjligheten för X-träff visar alltså enbart de anor som du kan ha ärvt en del av din X-kromosom från. Män har normalt en X-kromosom som de ärvt från sin mamma och kvinnor har två, en från sin mamma och en från sin pappa.

Men när du använder X-träffsantavlan bör du dels ha i åtanke att X-kromosomvägen i antavlan inte behöver vara den närmaste vägen som du och din träff är släkt, dels att det bör vara ett gemensamt segment på minst 20 centiMorgan på X-kromosomen för att det ska vara relevant att utgå ifrån.

Du får fram antavlan för X-träff genom att välja vem du ska utgå ifrån, den DNA-testade, och väljer Arkiv > Skriv ut antavla > komprimerad

och så inställningsmallen STD A4 X-match. Därefter kanske du vill välja att under inställningarna för utseen- det först välja att namnen ska visas i ordningen ”förnamn efternamn” och sedan välja färg för kvinnor och män i antavlan (bild 1). Du kan sedan spara mallen med inställningarna under eget namn. Resultatet för en kvinna respektive en man syns i bild 3 och 4.

Stamtavlor för mt- eller y-DNA

Vi har utvecklat de olika stamtavlorna i Disgen så att du kan välja en ren y-DNA-stamtavla eller en ren mitokondrieDNA-stamtavla (bild 5).

För de tre översta valen (alla/kognatisk, endast män/agnatisk och endast kvinnor/matrilinjär) har du möjlighet att välja att ”ta med alla barn”, det vill säga alla barn inklusive adoptivbarn och fosterbarn i den relevanta typen av stamtavla, eller ”ta med bara biologiska barn”. För y-DNA och mtDNA är valet om barnen utgråat, så att enbart biologiska barn kan tas med.

När du väljer modernelinjen tas alla barn, både döttrar och söner, med i första generationen efter en kvinna, vilket ju stämmer eftersom alla barn har sin mors mtDNA men bara döttrar/kvinnor för det vidare.

För att bygga en stamtavla med till exempel en mtDNA-linje börjar du med att söka upp den person du vill

utgå ifrån och väljer sedan Bygg stamtavla från Skapa-menyn. I den dialogruta som kommer upp behöver du aktivt välja den form av stamtavla du vill ha, det vill säga göra valet under rubriken ”Ta med” och då i detta fall ”Endast kvinnor (mtDNA)” (bild 2). Sönerna finns med i varje kvinnas barnkull men stamtavlan går endast vidare på kvinnolinjen (bild 5).

Programmet minns ditt senaste val – så kom ihåg att titta under ”Ta med” nästa gång du bygger en stamtavla så att du får rätt resultat.

Stamtavlan byggs på skärmen men genom att välja Skriv ut får du fram en snyggare form om du vill. Välj alltså Skriv ut, sedan Stamtavla – Grafisk och ändra i nästa dialogruta inställningsmall till STD 4 Vertikal 1 rader och välj därefter Granska så får du fram den som du ser på bild 5.

Slutligen kan du utifrån den byggda stamtavlan på skärmen göra en söklista över personerna genom att högerklicka och därefter kan du från söklistan sätta en flagga ”möjlig mt-haplogrupslinje”. □

Bygg stamtavla

Antal generationer
☒ Obegränsat

Uppprepningar
☒ Hänvisa till upprepningar ☐ Ta med även upprepningar

Ta med
☐ Alla män och kvinnor (Kognatisk)
☐ Endast män (Agnatisk)
☐ Endast kvinnor (Matrilinear)
☐ Endast män (Y-DNA)
☒ Endast kvinnor (mtDNA)

Ta med
☐ Alla barn ☒ Bara biologiska barn

Tabellnummer
 Starta på tabell nr

OK

Bild 2. Inställningar för mtDNA-stamtavla.

Inställningar - Antavla - Komprimerad

Direktval För antavlan Register Sidans utformning

Innehåll Utseende Stilar Färger

Andel av antavlan för varje generation

Generation 0 (Proband)	63	Promille
Generation 1	80	Promille
Generation 2	105	Promille
Generation 3	295	Promille
Generation 4	200	Promille
Generation 5	257	Promille

Allmänt
☐ Visa generationsnummer
☐ Tillåt tomma rader
 Linjetjocklek: 1/10 mm
 Porträtthöjd: mm
 DNA forskningsstöd
☒ Ta bara med anor med X-match

Tilltalsnamn
☒ Undertryck asterisk * i tilltalsnamnet

Namnordning
☐ Efter-, För- ☒ För- Efter

Skriv levnadsår
☒ Endast född-död
☐ Händelseår om född/död saknas

Textplacering
 För generation
☒ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
 Horisontellt ☐ Vänster ☒ Centra
 Vertikalt ☐ Överkant ☒ Centra

Inställningsmall
 Senaste
 Beskrivning
 STD A4 X-match

OK
 Avbryt
 Hjälp
 Spara mall

Avbryt om du vill ångra de ändringar du just gjort

Bild 1. Inställningar för X-träffsantavla.

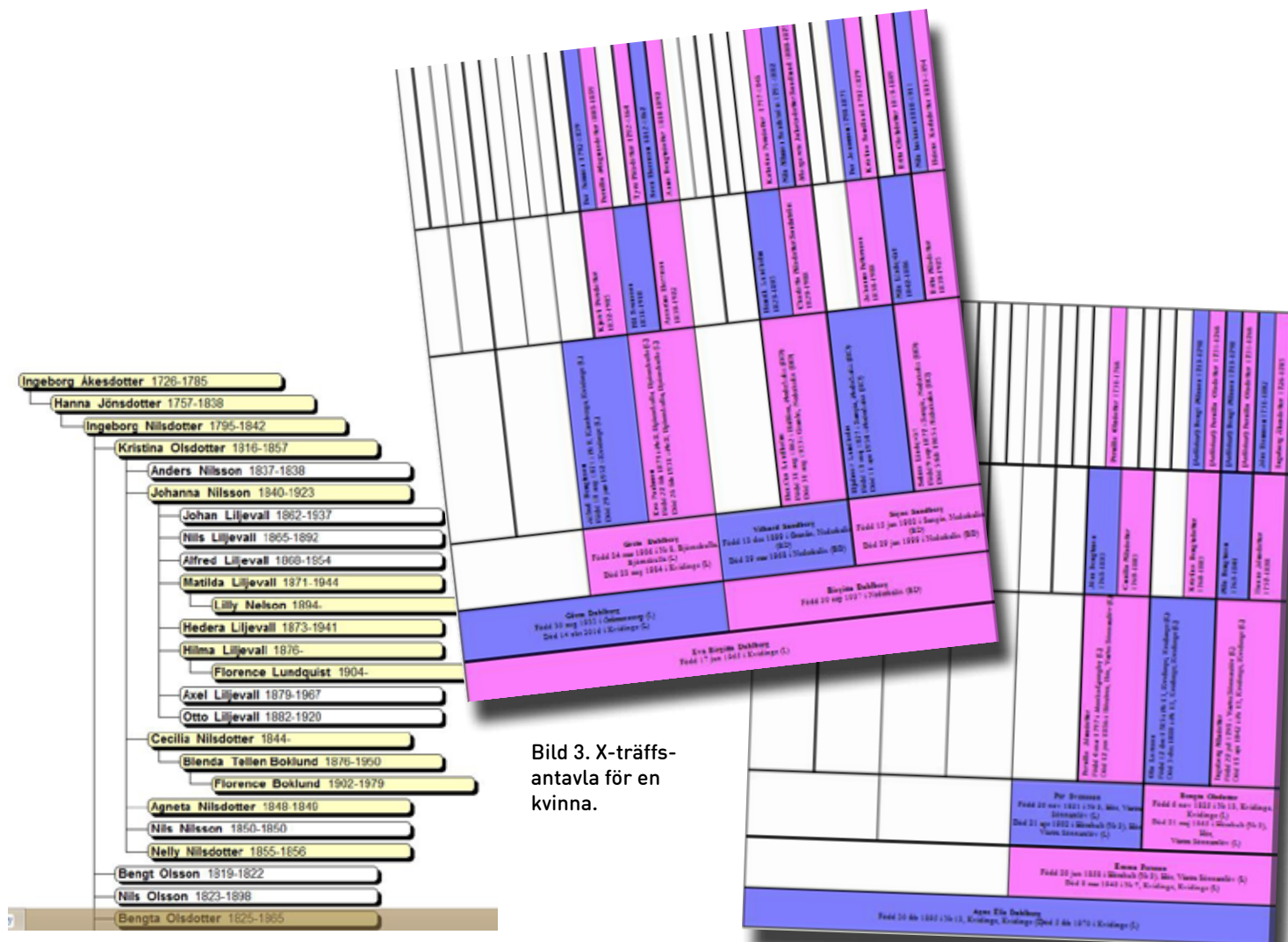

Bild 5. mtDNA-stamtavla.

Bild 4. X-träffsantavla för en man.

Ordna ditt arkiv

ETT GAMMALT talesätt som "Skomakarens barn går i träsiga skor" passar nog bra in på oss släktforskare också. Vi som har stor glädje av att arkivarier genom tiderna har ordnat och förtecknat arkiv över handlingar är själva inte lika duktiga på att ordna vårt eget material. Eftersom jag är gift med en arkivarie så passar även ett liknande talesätt in "Skomakarens gumma och smedens häst är de som har sämst skor".

Släktforskare ska skänka en tanke på riksarkivarien Emil Hildebrand som 1903 tog fram det allmänna arkivschema som har gett en enhetlighet i de svenska arkiven. Det har kompletterats men grundstrukturen har behållits över lång tid. År 2009 startade en övergång till verksamhetsbaserad (eller processbaserad) arkivredovisning för statliga myndigheter som planerades vara genomförd 2013. Jag är tveksam om alla nått i mål ännu.

Förtecknandet av arkiv är avgörande för att vi ska kunna hitta de handlingar vi är intresserade av. Men arkivförteckningen är minst lika viktig för att kunna ange en enhetlig och tydlig källhänvisning som gör att man enkelt kan hitta tillbaka till källan.

Osökt kommer jag att tänka på högarna av papper som finns på många skrivbord. Skaparen av högarna har nog en god ordning och hittar själv snabbt rätt papper i rätt hög, men ingen annan. Jag ser snabbt en parallell till de pappershögar, pärmar, kartong-

er, böcker, album och olika typer av digitala lagringsmedier jag har. Ingen annan kan enkelt hitta i dem, knappt jag själv ens.

Under senaste året har jag på Dis fått frågor om hur man ska ordna sitt material som samlats på hög efter flera års släktforskning. Artikeln syftar till att ge lite tips att fundera över. Personligen ser jag fram mot Släktforskarförbundets planerade handbok, "Arkivhandbok för släktforskare", av Jan Appelquist. Jag har förhoppningar om att handboken ska ge handfasta tips till både släktforskare och föreningens representanter.

Allmänna arkivschema

Ett bra stöd finns att studera i Släktforskarförbundets skrift "Forska, dokumentera, arkivera" (2016) som jag fått tillåtelse att citera. Häftet innehåller mycket matnyttigt som till exempel hur man ska hantera sina arkivalier. Plastfickor, häftklammer, tejp, gummiband och gem är till exempel förgörande för handlingarnas livslängd.

Elinor Elmborg ligger bakom förslaget till "Arkivschema för släktforskare" som hon i sin tur byggt på det allmänna arkivschema. Det är en bra utgångspunkt för att skapa en igenkänningsfaktor när du kommer till andra arkiv.

A Protokoll och föredragningslistor
B Utgående handlingar och koncept
C Diarier (in- och utgående)

D Liggare, register och förteckningar
E Inkommande handlingar, korrespondens
F Ämnesvis ordnade handlingar
G Räakensaper
H Statistik
J Kartor och ritningar
K Fotografier
L Trycksaker
Ö Övriga handlingar

Arkivschema för släktforskare

För enkelhetens skull bygger vi vidare på häftets förslag. Efter diskussion med ett par släktforskande arkivarier har jag kommit fram till ett par förslag till kompletteringar (se bild 1).

Börja med att lägga till huvudavdelning F för "Ämnesvis ordnade handlingar". Undvik så långt det går att använda huvudavdelning Ö, "Övriga handlingar". De flesta som finns under "Ö" passar bättre in på "F". Några exempel på arkivhandlingar som inte är nämnda och som passar in på lämplig underavdelning till "F" är:

- Skolbetyg.
- Artefakter från barnets skolgång som uppsatser, skrivningar, slöjdföremål.
- Barnteckningar.
- Släkttavlor.

Tänk på att inte skapa en hierarki av underavdelningar. Underavdelningen "E 1 Telegram" ligger på samma nivå som "E Inkommande handlingar, korrespondens" i det första länkade exemplet nedan. Arkivschema bör

D Liggare, register och förteckningar
 E Korrespondens
 G Räkenskaper
 J Kartor och ritningar
 K Fotografier
 L Trycksaker
 M Juridiska dokument
 Ö Övriga handlingar

E Korrespondens
 E:1 Brev
 E:2 Brevkort – kortbrev
 E:3 Vykort
 E:4 Telegram

G Räkenskaper
 G:1 Kassaböcker
 G:2 Räkningar

J Kartor och ritningar
 K Fotografier
 K:1 Familjen
 K:2 Släkten
 K:3 Vänner
 K:4 Övriga

L Trycksaker
 L:1 Tidningsurklipp, klippböcker
 L:2 Annan tryckt information

M Juridiska dokument
 M:1 Testamenten
 M:2 Bouppteckningar
 M:3 Andra juridiska handlingar

Ö Övriga handlingar
 Ö:1 Dagböcker
 Ö:2 Kalendrar med anteckningar
 Ö:3 Almanackor
 Ö:4 Andra noteringar
 Ö:5 Övrigt material

Bild 1. Arkivschema för släktforskare.

Källa: Forska Dokumentera Arkivera (Sveriges Släktforskarförbunds skriftserie nr 2)

naturligtvis kunna tillämpas både för digitalt och traditionellt material.

Inspiration från NAD

I Nationella ArkivDatabasen (NAD) kan du söka information om arkiv i Sverige. För att söka i NAD går du till www.sok.riksarkivet.se/nad. "NAD är en databas som tillhandahåller ett nationellt arkivbilda-register med arkivhänvisningar, register över arkivinstitutioner med kontaktuppgifter samt hjälpdatabaser för topografisk indelning och förvaltningshistorik."

På NAD kan du också hämta inspiration från olika experters ordnade arkiv. Försök hitta förteckningar som ordnats under 2000-talet. Nedan finns några exempel på arkiv. För att hitta till arkivförteckningarna är det enklast att söka på arkivets namn eller att skanna QR-koden till höger med din surfplatta.

- Olle och Ann-Marie Alnlids arkiv. Nordiska Museet, person (släkt, samlare). Ett litet arkiv som följer det allmänna arkivschemaet.
- Arkivarien Erik Dahlgrens personarkiv. Landsarkivet i Härnösand, person (släkt, samlare). Erik har valt att skapa en egen ordning och inte följa det allmänna arkivschemaet.
- Lena Larssons arkiv. Nordiska Museet, person (släkt, samlare).

Förtecknat i enlighet med det allmänna arkivschemaet. Ett arkiv som förutom handlingar, foton och fotografier också innehåller föremål som tyg- och tapetprover (B 4 Arbetsmaterial till utställningar).

- IFK Enschede 1920.

Ett exempel på hur Stockholms stadsarkiv har ordnat ett föreningsarkiv.

Det viktigaste!

Det viktigaste av allt är att du tar tag i saken och bestämmer vad som ska ske med allt ditt material. Vi får tyvärr då och då samtal från släktingar som försöker hitta och återskapa avlidna Dis-medlemmars försvunna släktforskning. Ett bra första steg är att ladda ner, på www.dis.se/slaktforskartestamente, och skriva ditt släktforskartestamente för att underlätta för dina efterlevande. Förvara det tillsammans med ditt vita arkiv eller livsarkiv, vilket är olika begravningsbyråers mallar för din sista vilja, som också kan innehålla en förteckning över var dina juridiska handlingar inklusive lösenord etcetera finns förvarade. Nästa steg är att ordna, förteckna eller rent av skapa ett arkiv värt namnet. Glöm inte bort att du kan kasta en del också, eller gallra som det heter i arkivvärlden.

Läs mer: I Diskulogen nr 60 kan du läsa "Håll ordning på ditt forskningsmaterial" av Sten-Sture Tersmeden. Se www.dis.se/diskulogen-060. □

QR-KODER

Olle och Ann-Marie Alnlids arkiv.

Arkivarien Erik Dahlgrens personarkiv.

Lena Larssons arkiv.

IFK Enschede 1920.

Läs en utförligare version av denna artikel på www.dis.se/forteckna-ditt-arkiv.

– Hjälp, jag har tappat bort dem! Vad ska jag göra?

– Har du kollat BiS?

– BiS? Vad är det?

– Sveriges största personregister. Finns hos ArkivDigital.

SKOGSJÖMEDIA ÅLAND

Befolkningen i Sverige (BiS) 1860–1930 är ett personregister till Sveriges samtliga husförhörlängder och församlingsböcker för tiden omkring 1860 till 1930. Ett fantastiskt hjälpmedel för att lösa gåtorna i släktträdet!

Vart tog den försvunne systemen vägen? Hon som försvinner i husförhörlängderna på 1840-talet.

BiS är det självklara stället att börja söka. Skriv in uppgifterna du har (ofta räcker det med namn och födelseår). Välj en träff som ser intressant ut, klicka på länken och läs vad som står om personen direkt i originalkyrkboken. Besvärliga släktforskningsproblem kan lösas på några minuter!

Hos ArkivDigital hittar du också två andra kraftfulla personregister: *Sveriges befolkning 1950* och *Sveriges befolkning 1960*, som innehåller uppgifter om alla som var skrivna i Sverige dessa år: Namn, födelseår och -ort, yrke, bostadsort (adress och fastighet), civilståndsförändring med mera.

I vårt stora abonnemang Allt-i-ett ingår alla tre registren plus alla arkivhandlingar och alla andra register som ArkivDigital tillhandahåller (drygt 76 miljoner bilder och över 100 miljoner registerposter).

Sveriges befolkning 1950 ingår också i det enklare basabonnemanget.

Läs mer på www.arkivdigital.se

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

ArkivDigital är Sveriges ledande leverantör av historiskt källmaterial via internet. Våra kunder är historiker, släkt- och hembygdsforskare och andra som vill studera källorna i original. Bolaget grundades 2005 och har i dag ca 35 anställda och 370 aktieägare.

REDAKTÖR

Helge Olsson

helge@dis-syd.se

www.kulturenanderslov.se/helge

MACSPALTEN

DET KOMMER ständigt in frågor om hur man enklast kör Disgen på Macen. Frågorna handlar ofta om vilket alternativ som ska väljas. Är en emulator ett bra alternativ? Och vilken emulator ska man då använda? BootCamp, Parallels eller någon annan? Och så finns det ytterligare andra alternativ som till exempel CrossOver och WineBottler. Det är inte lätt att välja och det är verkligen inte lätt att råda. Jag har inte kunnat svara på alla frågor som Kjell har i brevet nedan. Kanske någon av Diskulogens läsare har några svar?

Fråga:

Jag undrar ett par saker om hur jag ska fortsätta med mina program. Jag har nyligen inköpt en MacBook Pro som är uppgraderad till High Sierra. Jag har sedan länge Disgen 8, men har inte använt programmet så mycket. Jag använde tidigare PC, men har nu bytt till Mac. Jag använder CrossOver så som det beskrevs i en artikel i Diskulogen. CrossOver har fungerat ganska bra, men programmet och Disgen 8 kan låsa sig så att jag måste tvångsavsluta dem då och då. Igår när jag använde Disgen 8 för första gången sedan jag uppdaterade till High Sierra låste det sig, och jag måste stänga av hela datorn. Idag verkar det dock fungera. Det gör däremot inte utskrift, vilket jag sällan har provat dock.

1. Vet man om CrossOver fungerar bra med Mac och High Sierra? Är det tillrådligt att fortsätta med det?
2. Vågar jag uppdatera Disgen? Jag har version 8.0 och har inte tyckt att jag behöver uppdatera det, men det kanske jag behöver? Kommer det att fortsätta att fungera med CrossOver?
3. Jag säkerhetskopierar Macen med Time Machine. Blir Disgen som ligger i CrossOver också säkerhetskopierat då?

Jag förstår om du kanske inte har svar på alla frågor om du inte använder CrossOver själv, men hur ska jag känna mig trygg? Vem vet? Bör jag byta till Reunion? Jag har inte mer material än att det ändå låter sig göras om nödvändigt.

KJELL RYDH

Svar:

Jag kör Disgen 2016 på MacBook Pro och har testat en del olika emulatorer, som BootCamp och Parallels, samt en del andra hjälpmedel, som CrossOver, men har fastnat för WineBottler, som jag kört i något år. Jag har sporadisk använt MacStamträd (MacFamilyTree) men Reunion har jag använt sedan slutet på 1990-talet, i version 6, 7, 8, 9, 10, 11 och nu har version 12 kommit.

1. Enligt produktinformationen ska CrossOver version 16 och 17 fungera med High Sierra.
2. Jag tror nog att du ska uppdatera Disgen. Disgen 2016 fungerar i alla fall med WineBottler.
3. Jag vet inte om Disgen i CrossOver säkerhetskopieras. När det gäller backup så kopierar jag hela DG-mappen och lägger på ett usb-minne och en extern hårddisk.

HELGE

DNA-krönika

DET ÄR fortfarande lite krångligt att få in kromosomdata i Genome Mate Pro (GMP) för personer med svenska tecken i namnet. Man måste gå in i csv-filen och ändra den DNA-testades namn till något utan å, ä och ö. Sedan måste man även komma ihåg att ändra till det nya namnet i profilen man skapat i GMP samt starta om programmet. Ovanliga tecken i namnen i träfflistan är inga problem, problemet uppstår enbart när det gäller huvudprofilens namn. Man måste även ha koll så att rätt antal skiljetecken finns i csv-filen så att kolumnerna kan matchas korrekt i GMP. Man kan ladda hem GMP från hemsidan www.getgmp.com.

Jag har tittat lite närmare på en släkting via mitokondrie-DNA. Det är en exakt träff på en man i USA vars äldsta kvinnliga ana föddes på 1700-talet i North Carolina. Jag sökte vidare på denna kvinna och hittade många träd på Ancestry där hon fanns med. Det går att gå flera generationer bakåt. Olika släktforskare har angett olika namn på de äldsta generationerna men under 1600-talet finns de alla i trakterna kring Massachusetts och New Jersey. Då jag även har en exakt matchning med en person med ett skogsfinskt efternamn har jag börjat fundera på om amerikanens urmoder kan vara en skogsfinsk kvinna som utvandrade till Nya Sverige vid Delawarefloden under 1600-talet. Vad spännande! Det innebär ju att även min urmoder är av skogsfinsk härkomst.

Jag har nu även börjat använda DNA Painter, www.dnapainter.com, för att fylla i vilken far- och morförälder som bidragit till mitt DNA. Det känns som ett bra komplement till Genome Mate Pro. I GMP är jag noggrann och anger senast gemensamma ana efter triangulering av träffarna. Programmet ritar automatiskt in vilka segment som kommer från vilken ana och med tiden har man en detaljerad segmentkarta där man även kan utläsa vilken far- och morförälder DNA:t kommit ifrån.

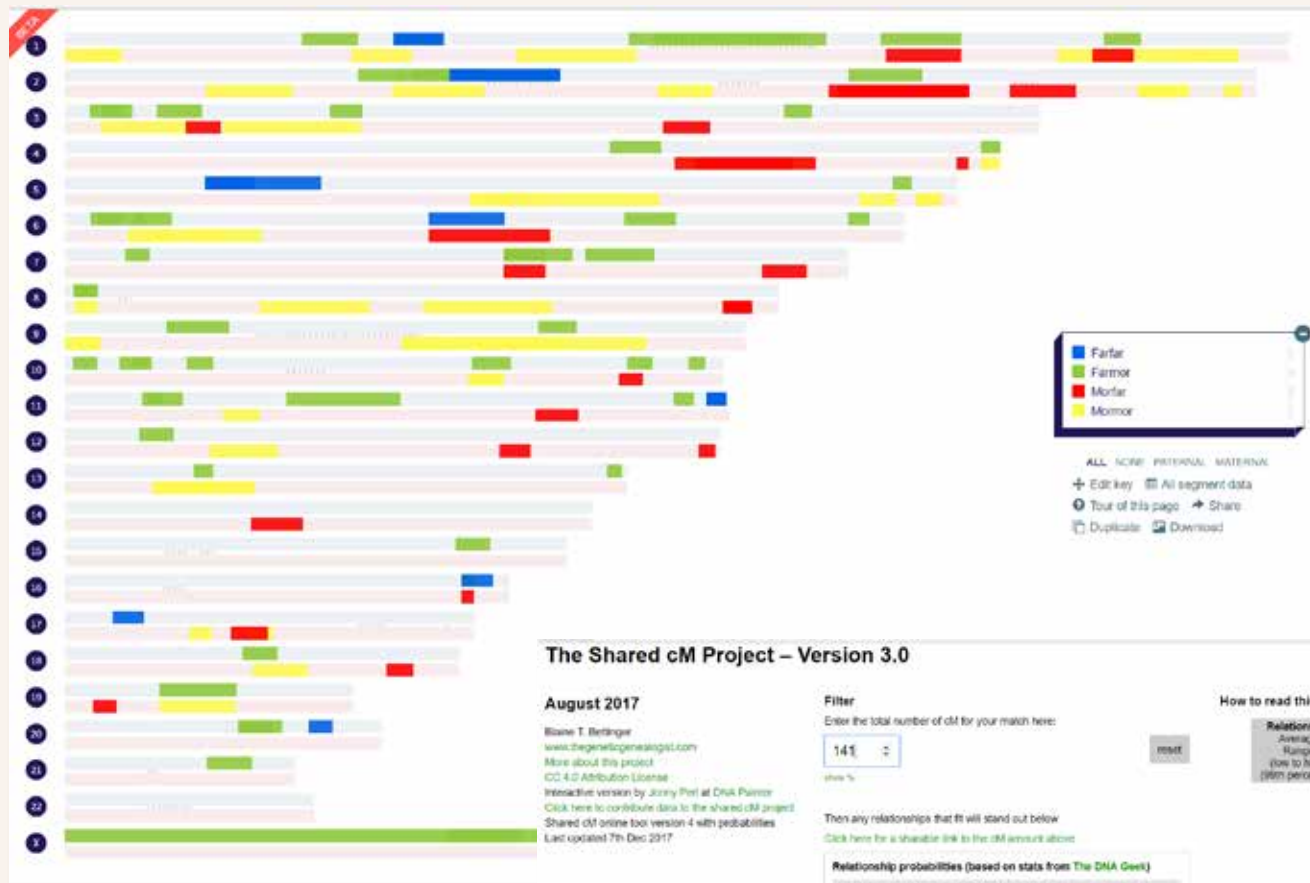
I DNA Painter är jag inte lika noggrann. Jag vill snabbt skapa en grafisk överblick över segmenten från farfar, farmor, morfar och mormor. Jag tittar på ortnamn och släktskap till andra för att göra en kvalificerad gissning över vilken sida träffen hör till. När jag inte har hittat någon koppling alls trots bra forskning bakåt gissar jag att matchningen hör till farmors sida och den okända fadern.

För x-kromosomen från pappa var det enkelt eftersom han ärvt den av sin mor, min farmor. Så en kromosom kunde jag färglägga direkt. Jag fördelade om segmenten i programmet så att de hör till rätt släktgren för de släktingar som matchar på både fars och mors sida. Efter ett tag kanske segment från de olika grenarna överlappar varandra. Då har man något att fundera vidare på. Kommer segmentet från farmor eller farfar?

Om man väljer ut släktingar i Family Finder-listan hos FTDNA och sedan tittar på dem i kromosomvisaren kan man välja att titta på matcherna i tabellform. Då är det bara att markera och kopiera tabellinformationen och sedan klistra in i DNA Painter. Jag väljer om släktskapet är på farmor, farfar, mormor eller morfars sida och trycker ok. Sakta men säkert börjar kromosomerna fyllas med färg. Det känns som att det kan vara en bra grund att titta på när man letar gemensamma anor med släktingar samtidigt som det är en fin tavla över ens DNA.

Eftersom jag bara fokuserar på fyra grenar och inte ställer så höga krav på beslutsprocessen går det framåt och man ser snabbt resultat med DNA Painter. Det är ett trevligt avbrott mot den annars så långsamma processen när det gäller DNA-släktforskning.

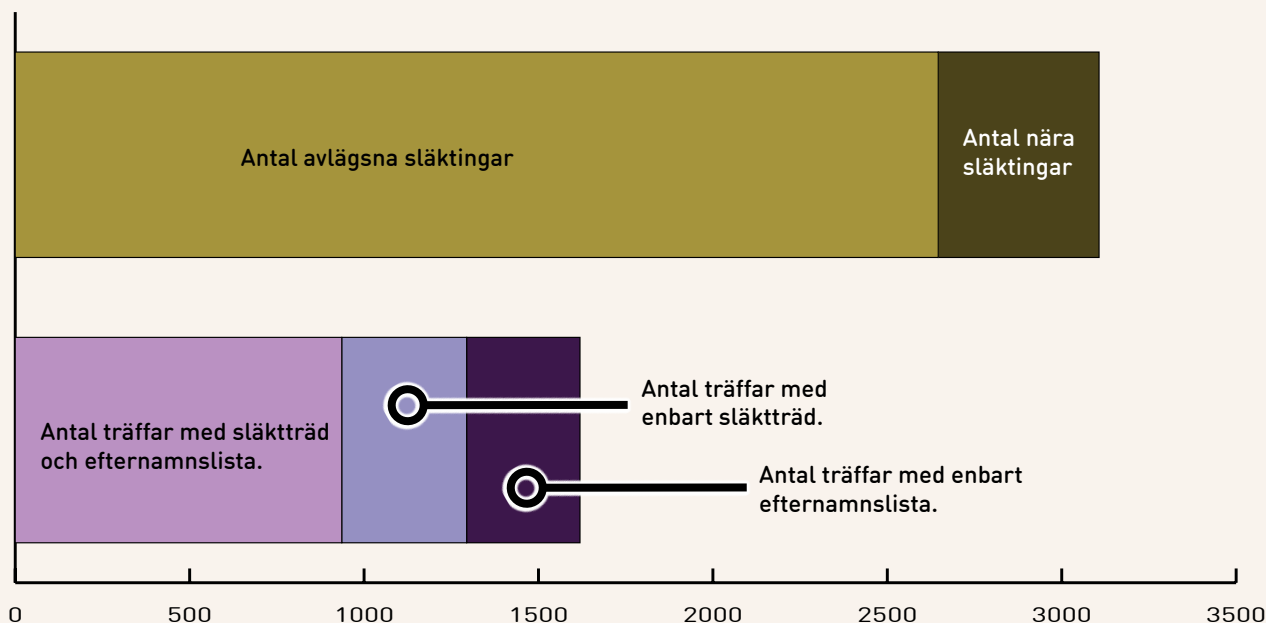
På DNA Painters hemsida finns ett användbart hjälpmedel för att enklare hitta släktskap – ”The Shared cM Project”. Man fyller i hur mycket DNA man delar med en släkting och får direkt fram sannolikheten för olika släktskap. ▣

Med DNA Painter kan man enkelt färglägga sina kromosompar genom att kopiera och klistra in kromosomdata från Family Tree DNA, 23andMe eller Gedmatch One-to-One.

The Shared cM Project ger snabbt svar på sannolikheten för olika släktskap baserat på mängden gemensamt DNA.

Nedan statistik över mina DNA-släktingar.

5

En råkopia av bild P5419-51 med Kärnebygd 1:7. Negativen för dessa bilder kommer Arkiv Digital efter hand att skanna och erbjuda på webben.

Flygfoton hos ArkivDigital

Flygfoton över hembygden och släktgårdarna kan förgylla ditt släktmaterial!

UNDER HÖSTEN har Arkiv-Digital infogat ett stort antal flygfoton i samlingarna. Det är flera serier från olika flygande foto-grafer som från mindre flygplan från 1950-talet och framåt fotograferat kyrkor, bensinstationer, gårdar, torp, villor, höskördar med mera från luften. Årstiderna växlar, såväl vår- och sommar- som höst- och vintervyer förekommer. Bilderna är inte rikstäckande utan förekommer lite sporadiskt i uppräknade län. Sökningen är för närvarande lite komplicerad då bild-

arkivet inte ännu är indexerat på ort-namn eller koordinater. Man får alltså leta sig fram!

Gör så här

Du behöver ha Allt-i-ett-abon-nemanget för att titta på flygfotona.

1. Välj ArkivDigitals webbversion av sökfunktionen och gör en ny arkivsökning efter flygbilder. Ange ditt län och öppna arkivet för detta.
2. Nu visas vilka flygfotoleverantörer som verkat i detta län.

Välj leverantör, öppna volymen och titta på de olika kartbilderna för att se vilka slingor de flugit under fotograferingen. Notera numret på slingan som passerat släktgården. Vårt exempel avser Svenska Aero-Bilder. Bild 50 är Generalstabskartan, blad 18 Varberg, med bland annat Gunnarp och Fagered i övre högra hörnet. Slingans nummer är P 5419.

3. Gör en ny arkivsökning på flygbilder, nu utan län. Leta upp de bildserier som angavs på kartbladet, i

Ny sökning

Sök bland arkivhandlingar

Arkivbildare ?

Församling, myndighet, institution, etc.

Arkivtyp

Flygbilder

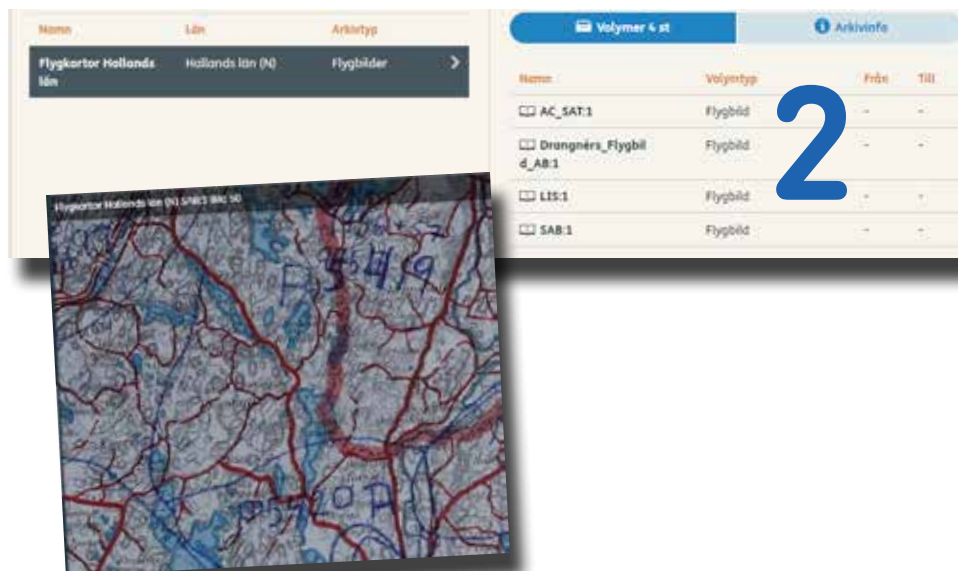
Län

Alla

Landskap

Alla

Sök

"Alla dö'a".

Ny sökning

Sök bland arkivhandlingar

Arkivbildare ?

Församling, myndighet, institution, etc.

Arkivtyp

Flygbilder

Län

Alla

Landskap

Alla

Sök

85 arkivbildare matchar din sökning:

Svenska Aero-Bilder Råkopior L:XXXX (SAB)	Flygbilder
Svenska Aero-Bilder Råkopior M:XXXX (SAB)	Flygbilder
Svenska Aero-Bilder Råkopior P:XXXX (SAB)	Flygbilder
Svenska Aero-Bilder Råkopior S:XXXX (SAB)	Flygbilder
Svenska Aero-Bilder Råkopior T:XXXX (SAB)	Flygbilder
Svenska Aero-Bilder Råkopior	Flygbilder

4

Svenska Aero-Bilder Råkopior P:XXXX (SAB)

Flygbilder

P:5418	Flygbild	1905	1905
P:5419	Flygbild	1905	1905

- vårt exempel är det Svenska Aero-Bilder Råkopior P:xxxx.
- Därefter söker vi bilderna för den slinga vi noterat – P 5419. När du öppnar denna bildsvit visas flygbilderna. Bilderna ligger inte i någon ordning, så det är bara att börja bläddra. Med dessa flygbilder får du en fin överblick över trakten.
 - När du hittat din bild sparar du den i Disgens datamapp DgPic och registrerar flygfotot på gården, under flik Bild, i Disgens ortsträd. Då

kan fotot visas för gården i Disgens kartfönster och i pratbubblan för gården vid export av släkten till Google Earth.

Fotografernas kunder kunde, då de erbjöds att köpa en kopia, i sin beställning också påverka fotots snitt och innehåll. En del foton skulle beskäras, andra till och med retuscheras. På kortens baksida noterades detaljer om motivet, om tänkbara kunder och deras eventuella önskemål. Det kan stå: "ödetomt", "arbetarbostad", gårdens och kundens namn, "Retu-

schera, bort med ladugården, färglägg med grönt (gräsmatta)". På baksidan av bilden med kyrkan ovan står det kort och gott "Alla dö'a".

Om du vet var kort är tagna ser gärna ArkivDigital att du bidrar med gårdens koordinater. Se blogginlägget "Nu börjar vi lägga ut flygbilderna!".

Är kyrkböckerna tillförlitliga?

FÖR FEMTON olika församlingsbor i Angereds första husförhörslängd, 1821–1825, står det i anmärkningskolumnen ”f ej i kb”. För dessa personer anges i allmänhet endast födelseår utan datum, varför jag dragit slutsatsen att de saknas i födelseboken. Jag kan inte kontrollera om så är fallet eftersom det för Angereds del inte finns bevarade födelseböcker för de 72 åren från 1773 till 1844.

När jag har studerat protokoll från 1700-talets sockenstämmor för Angered (eller Ångered som man stavade förr, säkert på grund av Göteborgsdialekten), har jag funnit åtminstone en förklaring till att inte alla barn blev införda i födelse- och dopboken. Vid en särskild sockenstämma i februari 1787 hade man endast ett ärende på dagordningen, nämligen brister och felaktigheter i församlingens kyrkböcker.

Vid denna stämma uppräknas för ovanlighetens skull alla de närvarande, som förutom kyrkoherden Andreas Banck var en bonde från var och en av de 16 byarna i Angered. Visst låter det demokratiskt att kalla en person från varje by. Det är kanske lite förmåtet av oss att anmärka på hur man gjorde på 1700-talet, men vi nutidsmänniskor anser säkert att det i detta ärende varit mycket lämpligare om hustrurna hade kallats. Man kan väl anta att kvinnorna hade mycket bättre reda på vilka barn som fötts av grannkvinnorna i socknen. När man räknar

upp saknade barn i födelseboken är det också papporna som nämns, inte mammorna.

Vi brukar säga att födelseböcker, vigselböcker och dödböcker tillhör primärkällorna, där man bör kontrollera de uppgifter som man får på annat sätt. När protokollet från sockenstämman beskriver klockarens roll, får man istället intrycket att det är han som är primärkällan och födelseboken därmed snarare en sekundär källa. Se vidare protokollet på nästa sida.

Ett annat exempel på att kyrkböckerna kan vara bristfälliga har jag funnit i ett mål i Vättle härads tingsrätt från år 1788 beträffande Bergums församling, som tillhörde samma pastorat som Angered. Där uppmanades ett äldre par att vittna om vem som var en yngre mans föräldrar och om hans födelsedatum, eftersom det saknades uppgifter i födelseboken. Nämndemännen och kronolänsmannen intygade enstämmigt, ”at någre blad blifwit af Berghems Kyrkiobok utrefne, hwarå the barns namn warit tecknade som åren 1757, 1758 och någre följan-de blifwit födde”.

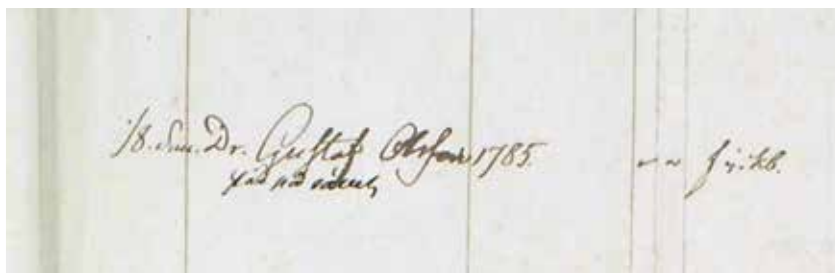
Det äldre paret kunde lätt berätta om den unge mannens födelsedatum eftersom de själva hade en dotter som var född i samma vecka som han. Det framgår inte varför dessa sidor i kyrkboken var borta. Var det kanske så, o hemska tanke, att prästens son behövde lämpligt material för att göra en pappersduva? Med hjälp av Arkiv-Digitals fotografering av Bergum CI:1,

sidorna 50–51, kan man se att det är en skada på vänstersidan, men inte att det har rivits ut några blad. Volymen har kanske bundits om och pagineringen är förstås från senare datum. I alla fall saknas uppgifter om födda, vigda och döda i Bergum från maj 1757 till januari 1759.

Ett tredje exempel på att det kan finnas fel uppgift i en födelsebok har jag genom muntlig tradition. Det gäller en kvinna, som inte är född den dag som anges i Angereds födelsebok. Familjen ifråga fick i januari 1896 sitt första barn. Det andra barnet, den kvinna jag syftar på, föddes en av de allra sista dagarna samma år. Då lär barnmorskan ha sagt: ”Vi anmäler att barnet kom den 1 januari 1897, för det ser illa ut med två barn födda samma år.”

Trots att man då och då kan komma på felaktigheter i kyrkobokföringen kan jag inte låta bli att imponeras av allt det fina och noggranna arbete som prästerna lade ner på att hålla koll på sina församlingsbor. De hade en lång teologisk utbildning bakom sig där studierna gick ut på att lära sig att föra ut det kristna budskapet. När de sedan kom i tjänst i sitt pastorat blev de myndighetspersoner som skulle sköta den offentliga folkbokföringen. Man kan förstå om inte alla var lika attraherade av allt detta skrivbordsarbete. Samtidigt fanns det sådana som ansåg detta vara en mycket viktig uppgift för prästen.

Eftersom jag både har skrivit av och registrerat många kyrkböcker sedan

Hemmansägaren Dr. Gustaf Olsson finns inte med i födelseboken "f ej i kb" trots att han är "född på stället".

jag började forska 1954, kan jag lätt förstå hur mycket arbete som ligger bakom dessa handlingar. För mig är det bara att skriva ned det som står, medan prästen har fått inhämta alla uppgifterna. Att vi själva inte är ofelbara upptäcker vi bäst när vi använder funktionen Analysera/Kontrollera notiser. Den möjligheten hade inte 1700-talets präster.

Särskilt intressant tycker jag att det har varit när jag försökt tolka och skrivit av ett tusental flyttningsbetyg, eller "Prestsedlar" som de också kallades. Där framgår det tydligt att det inte bara var namn och födelsedatum som församlingsprästen skulle hålla reda på. Ibland är ju dessa små berättelser hela levnadsbeskrivningar.

Jag ställde i rubriken frågan om kyrkböckernas tillförlitlighet. Det allra mesta av det som står i kyrkboksmaterialet tar jag för givet att vi kan lita på. Vi har ju dessutom möjlighet att komplettera med forskning i mantalslängder, tingshandlingar och andra källor, för att kunna avgöra rimligheten i de uppgifter vi får fram. Däremot tar jag alla uppgifter på internatet med en stor nypa salt. Tänk om alla skribenter där vore lika noggranna som gångna tiders präster. ☐

Källor:

Husförhörlängd Angered AI:1 1821-1825, sid 1, 13, 24, m.fl.
Födelse-, vigsel- och dödbok för Bergum 1741-1773, Bergum CI:1, sid 50-51
Sockenstämmoprotokoll 6/2 1787, Angered KI:1, [ArkivDigital Bild 12]
Vättle härads dombok 4/3 1788, mål nr 14 [Renoverat ex. i Göta Hovrätts arkiv]

År 1787 d 6 febr. hölts Socknstämma i Angered ... för at granska Kyrkans Annotationsböcker, hwilka Kyrkioherden skiäligen misstänkte, hälst i senare åren, wara både ofullständige och felagtige.

1:mo

Efter upläsandet af annotationsboken den afl:ne Commministern Herr Halfvard Lundberg hållit öfwer födde, wigde och döde, fants anmärkningen nödig, och misstanken wara grundad. Men då de närwarande erkjände för omögelighet, kunna rätta hwad som blifwit åsidosat eller felat förre åren tillbaka, så uplästes Kläckarens förtekning öfwer födde, wigde och döde nästl:t år 1786, uti hwilken ej allenast saknades födelses- och döpelsesdag och månad, föräldrar och faddrars hela namn, wid wigde Contrahenternes hela namn och wid döde, stånd, döds- och begrafningsdag, ålder och dödssiukdom, utan ock woro 13 födde barn aldeles förglömde; ty af 28 födde, woro allenast 15 uppgifne, hwilket alt, så långt de närwarande med säkerhet kunde uppgifwa, annoterades at Kyrkioherden lofwade i Kyrkioboken inskrifwa. Men om desse kunde icke fullständig upplysning erhållas, neml. Snickaren Bengt Nilssons barn wid Lerje, Elias Nilssons i Gunnilse, Hans Svensons i Gunnared, Sven Ericssons på Ödegiärdet, And. Nilssons i Surte Påstgård, Elfströms barn wid Nybro, och Magni Eckerstens barn i Linnared, hwarföre ej allena Kläckaren tilsades giöra sig härom underrättad, utan ock böra wederbörande Föräldrar til förekommande af olägenhet, sielfmanta gifwa denna äskade nödiga upplysning.

2:do

Kläckaren föredrog til sin ursägt, dels owana och okunnighet, dels en wedertagen osed, at nästan alla ämbetsförrättningar med Barndop Wigslar och Kyrkiogångar, nu förrättas på Söckendagar hemma i husen, utan at wederbörande sedan derom underrättar Kläckaren, hwarpå Kyrkioherden icke allenast förestälde följderna af et så oordentel. och oförswarl. förfarande, utan ock upläste Kongl. Kyrkiolagens 3:die Capitel, med förmaning, at barnen böra i Kyrkan och i Guds församlings närwaro framhafwas til det hel. dopet; men såwida skiälige omständigheter sådant hindra, böra Föräldrar, wid IRdr:s vite til Kyrkan, nästkommande helgedag, Kläckaren alt-sammans tilkjännagifwa, samt om Kläckaren då försummar det at uptekna, för at wid årets slut kunna gifwa Kyrkioherden, som hädanefter renskrifwer annotations Böckerna, fullständig förtekning på födde, wigde och döde, afsättes han ifrån sysslan.

Så wara afhandlat underskrifwer
På Socknstämmans wägnar
Andr. Banck - Kyrkioherde

Arkivariens våndor

NÅGONSTANS PÅ Hantverkargatan på Kungsholmen i Stockholm låg arkivet. Farfars arkiv. En lokal han hyrde under många år. Ända till sin död 1950.

Min farfar, Magnus Albrecht Richard Smedberg, född 6 juni 1880 i Aspa, Ludgo socken i Sörmland, arkiverade hela livet i sitt arkiv. Han var väg- och vatteningenjör utbildad på Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Som ung arbetade Richard bland annat på Hydrologiska byrån, som låg på Myntgatan 2 i Gamla stan, och gjorde där beräkningar på hur vattnet i Sveriges vattendrag skulle användas. Det medförde långa strapatsrika resor, framför allt längs älvarna i norra Sverige. När kollegorna på Meteorologiska Anstalten, tvärs över trapphuset, var på semester "läste han väder i rundradion" på 1920-talet. Lite senare slogs dessa två myndigheter ihop och blev det som vi idag känner som SMHI. Farfar fick uppdrag av Kommerskollegium att skriva ett förslag till ny vattenlag som antogs av Riksdagen, också det på 1920-talet. I många år var han sakkunnig i Vattendomstolen där olika tvister mellan markägare skulle lösas. Under depressionen runt 1930 startade han eget för att dryga ut kassan. Hans kunder var privatpersoner och företag som behövde hans erkända kompetens. Det enskilt största och mest uppmärksammade arbete han som yrkesman gjorde var delaktigheten i regleringen av Siljan och därmed Dalälven. Han blev för detta hårt ansatt från en del håll och det sårade honom mycket.

På sin fritid var farfar Richard engagerad i flera föreningar med koppling till hans intressen och yrke. Redaktör för Flottningsförbundet och Svenska Turistföreningens årsböcker var en del av allt han åtog sig under sitt 70-åriga liv. Hans vetgirighet och sociala ambitioner var omättligen. Han ville så gärna framstå som en motsats till sina "bonniga" föräldrar. Genom att lösa abonnemang på Konsertföreningen och där koncentrerat lyssna på musik en gång i veckan, tyckte han sig vara lite mer kulturellt bildad än vanligt folk. Föreningen Idun anordnade föredragskvällar där sakkunniga från olika delar av samhället berättade om olika aktuella ämnen. Ofta var det vetenskapsmän, läkare, upp-täcksresande och ingenjörer som talade. Farfar Richard värderade dessa föredrag högt och antecknade flitigt. I dagboken recenserade han det han lyssnat på. Även på konstens område ville han förkovra sig och blev på en resa 1916, längs en norrlandsälv, mycket förtjust i en ung mans måleri. Målaren hette Carl Magnus Lindqvist och han målade med kraftiga penseldrag i olja. Oftast var motiven från de hårt arbetande männen i skogen eller längs älvarna. Många tavlor hänger än idag på väggarna hos mig, mina syskon och mina kusiner.

Inte konstigt att denne hyperproduktive man behövde ett eget arkiv. I våningen på Drottningholmsvägen 12 kryllade det av människor med fyra barn, deras kamrater, en husa och kokerska och inte minst hans hustru Anna som ständigt hade väninnor på visit. Där fanns inte den plats och

ordning han behövde till allt det han producerade. Det enda han ständigt bar med sig, var han än befann sig, var en liten notationsbok och en penna. I den skrev han sina dagboksanteckningar och sin kassabok. Hela sitt liv.

I de små böckerna bundna i ljusbrunt skinn under de goda åren och vinröd klot under depressionen och krigen, skrev han dagligen efter samma mönster. Med pytteliten skrivstil som blev svårare och svårare att läsa med åren. Klockslag när han vaknade, temperatur och andra väderiakttagelser, sin egen kroppstemperatur och vikt. Skulle dagen tillbringas i Stockholm antecknade han hur han rörde sig i staden. Han skrev att han varit på "Byrån, Arkivet" och om han följde sina barn till skolan. På resor med bland annat Vattendomstolen antecknade han noggrant vilka som deltog i synen på något vattendrag man inte var sams kring. Nästan jämt åkte han tåg och det innebar att avgångs- och ankomsttider till och från alla stopp var noterade. Årtalet är stansat i guld på framsidan. På avsedd plats i slutet av notationsboken förde han sin kassabok i förtryckta kolumner. Varje resa eller uppdrag hade sin egen budget, bokföring och resultat. En del årgångar bär spår av blöta exkursioner längs någon älv. Speciellt 1916 då vårfloden i Dalälven orsakade kaos och katastrofläge.

Det är i dessa dagböcker jag lärde känna Richard som människa, inte bara vad han gjorde. Här lät han sina känslor forsa som de vatten han arbetade med. Ibland var han småaktig och ogin i förhållande till alla möjliga,

inte minst sin hustru Anna eller sin åldriga mor Pauline som han ansåg vara "ett elakt stycke". Andra dagar skrev han glatt och lyckligt. När första världskriget var slut släpptes ransonereringen på fläsk och det gjorde honom mycket glad. Då skrev han med glada svängar på bokstäverna.

Speciellt sin lilla dotter Monica älskade han över allt annat. Samma dag hon föddes, den 27 maj 1917, promenerade Richard raskt ner till Nordiska kompaniet och köpte en modern och maskulin gungstol åt sig själv, som han ställde i barnens rum. Där satt han och gungade sin dotter. Han skrev ofta om sin kärlek till henne. Idag står gungstolen i mitt hem och gungar katten. När Monica dog fyra år gammal av TBC i hjärnan, efter flera dagars döds kamp, brast hans hjärta. Utrymmet i dagboken de dagarna räckte inte till. Varje millimeter av bokens sidor var fyllda av hans smärtsamma ord med rött bläck. Det dröjde flera år innan sorgen lättade sitt tryck på boksidorna.

Hela livet sökte Richard bekräftelse av sin hustru Anna. Anna Serrander, boktryckardotter från Gävle där pappa Otto ägde och drev Norrlands-posten under många år. Anna var inte alls vacker. Däremot var hon fint uppfostrad med manér från mormor Georgina af Trolle. Hon behärskade fyra språk och drog sig inte för att påtala sin man Richards enkla ursprung som son till en spannmålshandlare. Minska lilla anmärkning från Anna när hon korrekturläste något han skrivit sårade Richard djupt. Med svarta streck i dagboken och många utropstecken

klagade han "när ska hon äntligen ge mig sitt erkännande". Han slet alltså hårt och nådde till slut fram till triumfens dag. Han blev invald i Publicistklubben. Beviset, ett vackert dokument, lät han rama in och sätta upp på väggen. Vål synligt så att Anna aldrig skulle glömma att han var bildad och henne en värdig man.

Också efter Anna finns det dagböcker att läsa och begrunda. En direkt spegling av det som Richard skrev. Dag efter dag, dessa två människors upplevelser av ett liv tillsammans. Hennes eget liv fyllt av strumpstoppning, fransk litteratur, matsedlar, visiter och sin man Richard samt deras fyra barn. Magnus, Mikael, Monica och Mårten. Efter Richards död fick min pappa Mårten, sladdbarnet, den otacksamma uppgiften att sortera, spara och slänga allt som farfar skrivit och sparat på i alla år. Där och då krympte arkivet till några få lådor som gömdes längst in i mina föräldrars snedgarderob.

För drygt tjugo år sedan tyckte mina föräldrar att det var min tur att ta hand om resterna av arkivet. De kom resande från Stockholm till Sörmland med bilen full av grejer. Arkivet bestod nu av två stora papplådor fyllda till bredden av papper och böcker. En fantastisk skattkista. En skatt som tagit mig många år att gå igenom. Jag har läst alla dagböcker, artiklar i facktidsskrifter, betyg och brev. Och tittat på fotografier och kartor över resor farfar Richard gjorde över stora delar av världen.

Nu är jag äldst, de gamla är döda och tysta. Det har blivit min tur att bli

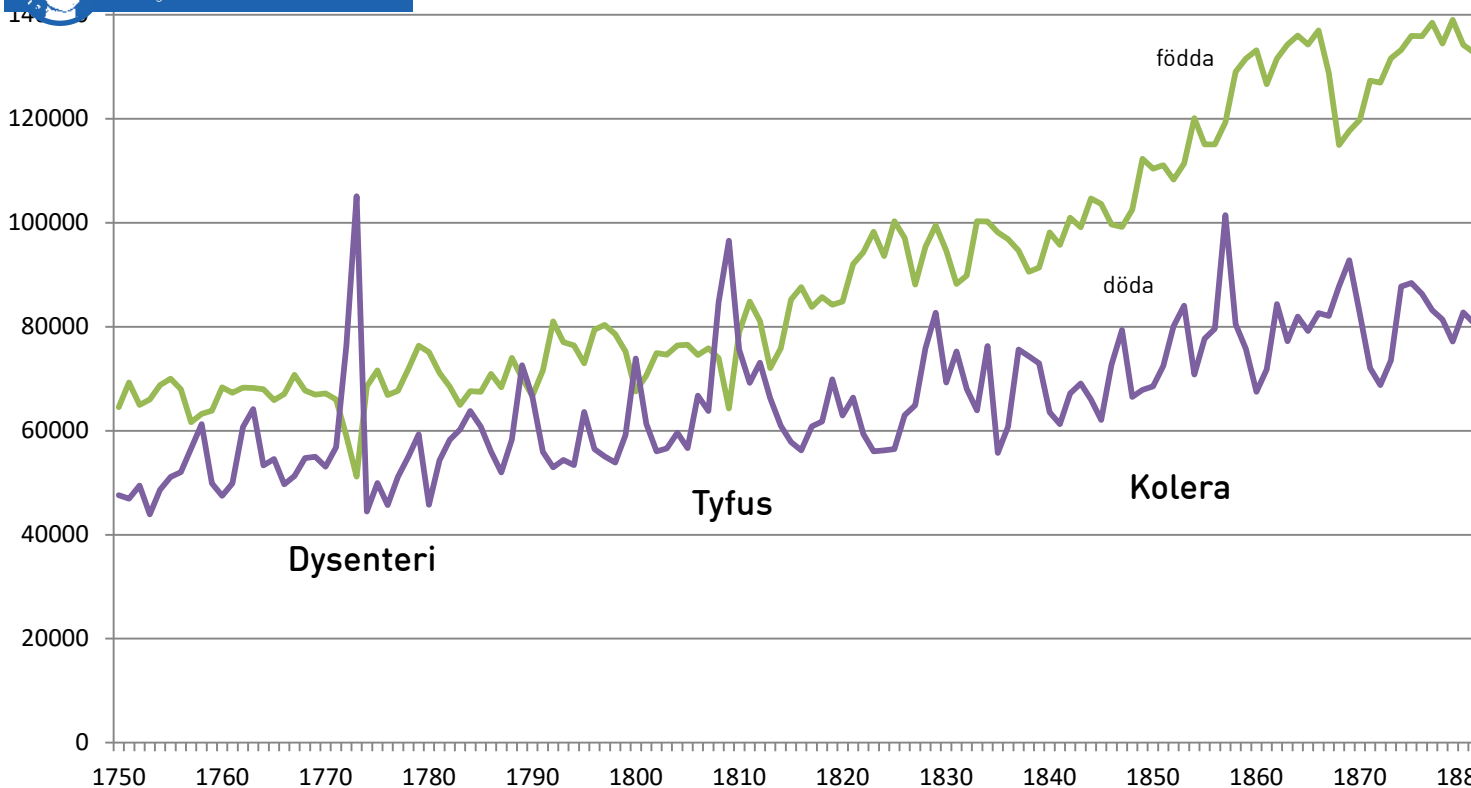
arkivarie åt allt det skrivna som flöt ut ur farfars penna. En man som jag aldrig träffat i verkliga livet och ändå tycker mig nu känna rätt väl.

Så till min vanda. Jag förvaltar en skatt, en fantastisk skatt. Den gör mig både glad och bekymrad. Det känns inte rätt att bara packa ner allt igen, sätta etiketter på lådorna och ställa dem längst in i någon skrubbe och låta jäktade vuxna barn städa efter mig när jag är borta.

Hur ska jag bära mig åt? Att skanna in alltihop verkar övermäktigt. Kan-ske är det inte viktigt att digitalisera min familjesskatt? Det är omkring 125 dagböcker och anteckningsböcker plus mängder av andra dokument. En familjs hela liv i analog form. Känslan när jag håller i och läser de små böckerna som Richard och Anna skrev är lite högtidlig och känslösam. Dagböckerna tar jag fram med jämna mellanrum för att läsa om hur det var för precis hundra år sedan.

Min dröm är att koncentrera arkivet ytterligare, som ett långkok med avsikt att bli en fyllig och smakrik buljong formad till en liten kub. Att plocka fram smaken av ynglingen som var kär i Agnes med det änglalika håret. Hur de åkte skridskor i Humlegården på eftermiddagarna tillsammans med sina kamrater. Eller den mogne man som bestämde sig för att det var hög tid att gifta sig när han var trettio år gammal.

Tills vidare nöjer jag mig med att göra en beskrivning av allt material, så att eftervärlden får en förståelse av vad skatten innehåller. ▣

Spanska sjukan i Lappland

SPANSKA SJUKAN spreds från Kina till USA och via amerikanska soldater till Frankrike och resten av Europa. Sjukdomen kom till Sverige i juli 1918. Totalt ska upp till 50 miljoner människor ha dött. Enbart i Asien dog 20 miljoner människor. I Europa drygt 2 miljoner.

Ingen pandemi har skördat så många liv på så kort tid som Spanska sjukan. 3–6 % av världsbefolkningen dog och 500 miljoner infekterades. Spanska sjukan tog fler offer på ett år än vad pesten gjorde på ett århundrade. Över 37 000 människor dog i Sverige under de här åren.

Spanska sjukan i norr

Det var många som dog av Spanska sjukan i Sverige 1918 och 1919. Men det var som värst i lappmarkerna i början av 1920. Antal dödsfall var egentligen

inte så högt, men det slog hårt mot en liten befolkning. Och 1927 kom Spanska sjukan tillbaka i norr. Nära 3 procent av Arjeplogs befolkning dog under några få månader 1920.

Totalt dog 1220 personer i Arvidsjaur av Spanska sjukan. Det är den värsta siffran för någon sjukdom i norra Sverige hittills.

Arjeplogs kommun är till ytan lika stor som Blekinge och Skåne tillsammans. Arvidsjaur har 1 invånare per kvadratkilometer. Arjeplog har färre invånare än så.

De två läkarna i norr, en i Luleå och en i Umeå, besökte samtliga lappmarksförsamlingar en gång varje år. Men det var inte så lätt för läkarna att hitta samerna i lappmarkerna då de var nomader och flyttade med renarna.

Läkaren i Umeå hade även ansvar för Arvidsjaur kommun och var där-

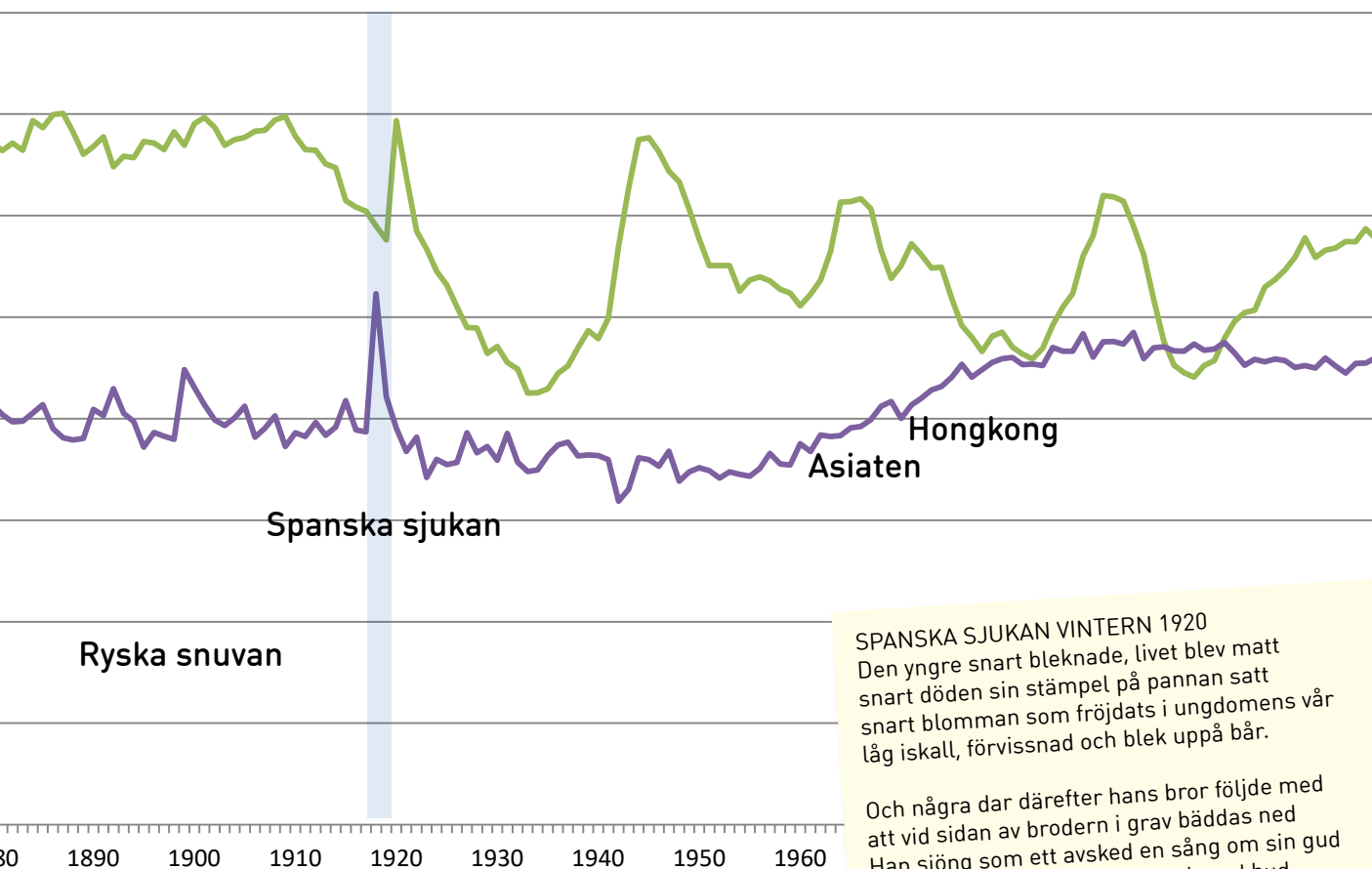
för tvungen att besöka till exempel Åsele och Lycksele. Han kunde vara borta i 14 dagar. De som sökte läkare i Umeå fick vänta i två veckor. Då hade de ofta hunnit bli friska eller dött.

Spridning av Spanska sjukan

1918 började Spanska sjukan spridas längs stambanan och kusten. Till slut kom sjukdomen till Jörn och spreds därifrån till Glommersträsk och Arvidsjaur.

Det var väldigt mycket snö vintern 1920. Och då de som skulle ploga vägarna också blev sjuka var mycket översnöat. Folk isolerade sig från sjukdom men blev även isolerade av snön. Det hände att döda hittades i översnöade byggnader.

Det finns många samtida tidningsartiklar att läsa om hur eländigt det var med Spanska sjukan ute bland

Ryska snuvan

Spanska sjukan

Hongkong
Asiaten

SPANSKA SJUKAN VINTERN 1920
Den yngre snart bleknade, livet blev matt
snart döden sin stämpel på pannan satt
snart blomman som fröjdats i ungdomens vår
låg iskall, förvissnad och blek uppå bår.

Och några dar därefter hans bror följde med
att vid sidan av brodern i grav bäddas ned
Han sjöng som ett avsked en sång om sin gud
som nu honom sände sin ängel med bud.

När påsken var inne så sorgfylld och tung
och nedstämda syntes båd gammal och ung
Bland åttio andra de bäddades ned
en tredje av bröderna även var med.

Tre verser ur "Spanska sjukan vintern 1920" av Vilhelm Andersson-Grundström
(1895-1977) Malmö, Arjeplog.

Lennart Öhman och Bengt Martinsson berättade om Spanska sjukan under ett föredrag på Släktforskar dagarna i Umeå 2016.

byarna. Många aktiviteter fick ställas in och allt i samhället stannade av. I en av få dödsannonser från den tiden står: "I frimodig tro och glad förtröstan gick han genom dödsporten".

När Spanska sjukan drabbade tog likkistorna slut. I allmänna graven för Spanska sjukan i Arjeplog begravdes 51 offer vid ett tillfälle, i Arvidsjaur begravdes 27 personer samtidigt.

Sjukdomssymptom

De som drabbades av Spanska sjukan blev blå. Lungorna var fyllda med vätska så att det var svårt att andas. De hostade blod och kunde till slut inte längre få luft. I vanliga fall brukar det vara de gamla som smittas och dör av olika sjukdomar men när det gäller Spanska sjukan var det precis

tvärt om. Majoriteten av de som dog var under 65 år. Och många dog redan efter fyra dagar, även om de flesta höll ut i en vecka.

Myndigheternas goda råd till allmänheten var att man skulle vädra rummet, tvätta händerna och hålla näsduk för munnen då man hostade.

Sjukvården

Det var stor brist på sjukvårdspersonal så de få som fanns fick arbeta mycket hårt. Enligt syster Dagmars anställningskontrakt skulle hon vara i tjänst dygnet runt. Utom två timmar varannan söndag, då hon kunde gå till kyrkan.

Något gott med Spanska sjukan var att myndigheterna äntligen förstod hur dålig sjukvården var i norr så

att Arvidsjaur och Arjeplog snart fick nya, moderna sjukstugor.

I 1928 års norrlandsundersökning konstaterade Medicinalstyrelsen att Arjeplog hade en bedrövlig, osund och oren boendemiljö. Läkaren Sixten Henningsson skrev att vårdslöst leverne och trångboddhet får anses bidragande till Spanska sjukans katastrofala framfart i lappmarkerna.

Du kan läsa mer om sjukvården i norra Sverige i Lennart Öhmans bok "Hur sjukvården kom till norr – en kulturhistorisk skildring med utgångspunkt från mellersta Lappland" som kan lånas på biblioteket. □

Förslöv på Bjäre

PÅ MIN fars sida härstammar jag från Bjärehalvön och närmare bestämt från Förslövs by. Mina barn är ättlingar i rakt nedstigande led till bönderna på 1600-talet som då brukade jorden i Förslöv. I dag är jordbruksmarken såld till kommunen. Delar av den gård i gamla Förslövs by som min far föddes på och som drevs som lantbruk av min farfar under första halvan av 1900-talet är det enda som i dag finns kvar av den gamla bybebyggelsen i det som förr var kärnan i Förslövs by. I dag har min bror och jag var sin fastighet, avstyckade från vår farfars gård på Förslöv 1, det vill säga från det som ursprungligen var en del av Förslövs gård i Förslövs by.

Min ambition har varit att ställa samman en bok där släktens historia, med Förslövs by som centrum, sätts in i det historiska skeendet. Jag har försökt ge en bild av villkoren som rådde för de olika generationerna. Det betyder att utvecklingen på Bjäre i stort är viktig för min historia. Jag har också sökt material kring nationella frågor, bland annat frågor om kriget mellan Danmark och Sverige, för att se hur detta kan ha påverkat Förslövsborna i gamla tider. Min forskning har hela tiden haft Förslövs by som utgångspunkt och centrum, men ibland vidgats med exempel från kringliggande byar.

Min far, Sigfrid Bjerninger, och min faster, Hulda Bjerninger, lade ner mycken forskarmöda på att kartlägga

byns och släktens historia. De forskade i kyrkböcker både på Landsarkivet i Lund och i arkiv i Köpenhamn och Stockholm. Min faster katalogiserade de funna uppgifterna i tre tjocka pärmar. Hon var under många år medlem i Bjäre släktring och deltog aktivt i deras arbete. Bland annat kopierade hon för hand de kyrkböcker som förvarades på pastorsexpeditionen i Förslöv. Hon ägnade sig också åt att kartlägga emigrationen till Amerika från Förslöv. Min far sökte i militärrullor för att hitta ytterligare uppgifter. Förutom gedigna släkträd med kartlagda rötter ner till slutet av 1500-talet resulterade min fars och fasters forskning i ett antal artiklar i Bjäre Härads Hembygdsförenings årsskrifter.

Släktforskningen visar på rötter till många byar runt om på Bjäre, framförallt från sydsidan av åsen: Grevie, Ranarp, Karstorp, Fogdarp, Killeröd, Vejby ...

Många uppgifter i avsnitten om Förslövs socken och Förslövs by är hämtade från mantalsregister. När dessa register upprättades var det skatteplikten som var det viktiga, inte hur många personer som verkligen bodde på gårdarna och i socknen. Detta har ibland gjort det omöjligt att säkert fastställa släktskapen så långt bak som till 1500-talets slut.

Utifrån min fars och fasters forskning har jag sökt vidare. Jag intervjuade min pappa upprepade gånger innan han dog år 2008. Även andra äldre Förslövsbor har bidragit till berättel-

serna. Fotografier från gamla släktalbum har gett information och verklighet åt berättelser. Det finns mycket skrivet om Bjäre, dels i myndighets-sammanhang redan från dansktiden, dels engagerade Bjärebors nedteckningar i olika sammanhang, framförallt i Bjäre Härads Hembygdsförenings årsböcker och i föreningsarkivet för Förslövs socken förr och nu.

Våra rötter på Bjäre sträcker sig tillbaka genom århundraden. Under seklers gång har förhållandena förändrats: naturens villkor har påverkat människors liv och dessutom har tekniska framsteg påverkat det kulturella livet. Vår familj är fortfarande starkt rotad i bygden, men på helt andra villkor än förr. Livsmiljön och dess förutsättningar fortsätter att förändras vilket innebär att nästa generation kan fylla på denna berättelse.

Efter en kortare introduktion om Förslövs by följer första delen som är mer allmän. Den handlar bland annat om Bjärehalvöns naturförutsättningar och historia sett i ett vidare perspektiv men ändå med Förslöv i fokus.

Andra delen ägnas mer direkt åt Förslövs socken och Förslövs by. Både när det gäller foton och när det gäller muntliga berättelser dominerar naturligtvis de som har anknytning till min släkt, eftersom det är vad jag framförallt haft tillgång till. ▣

Format: A4. Antal sidor: 392 stycken.
Pris: 300 kronor + porto.

Personregister för Kronobergs län snart i ArkivDigital

Snart finns personregister till födda, vigda och döda för hela Kronobergs län i ArkivDigital. Detta tack vare en överenskommelse med Kronobergs Genealogiska Förening.

Det nya personregistret omfattar födda, vigda och döda i Kronobergs län från äldsta tid (vanligtvis slutet av 1600-talet) till 1900-talet (födda slutar oftast 1920, vigda och döda 1944). I en del fall har också in- och utflyttningslängder registrerats.

Dessutom ingår ett antal församlingar från grannlän: Jönköpings län, Blekinge län, Kalmar län och Kristianstads län. Dessa är dock ofta bara delvis registrerade förutom följande som är mer kompletta: Gällaryd, Hjälmseryd, Rydaholm, Backaryd, Bräkne-Hoby, Eringsboda.

Totalt omfattar det nya registret omkring 1,7 miljoner poster (860.000 födda, 245.000 vigda och 577.000 döda).

Registret är skapat av Kronobergs Genealogiska Förening och kan publiceras tack vare en överenskommelse mellan föreningen och ArkivDigital. Men innan registret blir tillgängligt ska ArkivDigital koppla samtliga registerposter till bilder av kyrkoböckerna. Det betyder att forskaren sedan snabbt kan gå vidare från registret till originalurkunden genom ett enkelt musklick. Detta arbete väntas ta några månader. Förhoppningsvis är registret färdigt till

årets släktforskar dagar den 1–2 september, som passande nog hålls i Växjö, centralort i Kronobergs län.

Sedan tidigare har ArkivDigital ett liknande register för församlingar i västra och södra Södermanland, framtagna av Katrineholm-Flen-Vingåkers släktforskarförening och Nyköpings-Oxelösunds släktforskarförening. Också i detta register har ArkivDigital skapat möjligheten att via en länk gå vidare direkt till originalkyrkoboken.

ArkivDigital har ambitionen att publicera fler personregister, både sådana som företaget har tagit fram på egen hand och sådana som släktforskarföreningar runt om i Sverige har skapat genom åren.

– Vi ser gärna att släktforskarföreningar tar kontakt med oss om de har register till kyrkböcker eller andra gamla handlingar, säger Mikael Karlsson, vd för ArkivDigital.

För närvarande arbetar ArkivDigital med ett personregister till 1940 års utdrag ur församlingsböckerna, som ska bli Sveriges befolkning 1940, en motsvarighet till de redan tillgängliga Sveriges befolkning 1950 och 1960.

Så om ni i er förening eller du som privatperson har gjort personregister som kan knytas till ArkivDigitals bilder, ta gärna kontakt. Mejla kundtjänst@arkivdigital.se eller ring 010-10 11 333.

Håkan Skogsjö

< Linneryds församlings dödbok. Snart finns ett personregister i ArkivDigital till den och alla andra kyrkböcker från Kronobergs län.

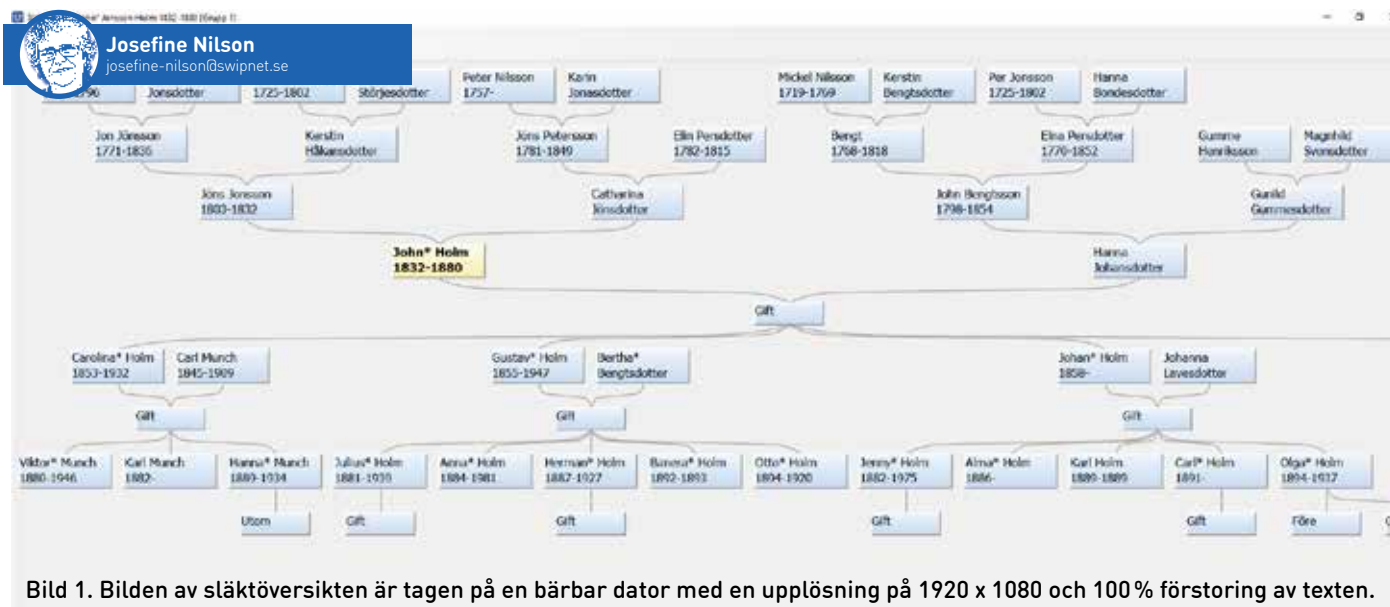

Bild 1. Bilden av släktöversikten är tagen på en bärbar dator med en upplösning på 1920 x 1080 och 100 % förstoring av texten.

Nu kommer Disgen 2018

NU KOMMER en ny betalversion av Disgen. Fram till Disgen 2016 har vi levt med devisen "Stor peng – stort antal nyheter – sällan" nu vänder vi på den till "Liten peng – mindre antal nyheter – ofta". Det innebär att du som användare får tillgång till nya och förbättrade funktioner snabbare. Kostnaden över tid blir sannolikt densamma.

Nyheter

Vi introducerar flera nya funktioner där vi särskilt vill lyfta fram tre saker: den nya släktöversikten, en funktion för flera namn och några DNA-utskrifter.

Släktöversikt

Släktöversikten är ett dynamiskt timglas som visar en centruperson, proband, och upp till högst fyra generationer bakåt och upp till högst fyra generationer framåt (bild 1). Med stor skärm och låg upplösning får du en god överblick. Du bestämmer själv hur många generationer du vill se och förflyttar dig lätt i den för att byta centruperson.

Släktöversikten är tätt integrerad med familjeöversikten, så när du vandrar runt i släktöversikten och markerar en person blir den personen också centruperson i familjeöversikten och vice versa.

Fler namn i personöversikten

Tillhör du dem som vill skriva in flera efternamn, inte bara kvinnans flicknamn utan också hennes namn som gift? I Disgen 2018 kan du göra det. Du kan också skriva en kommentar om det, ange under vilken period namnet använts och ange en källa för det (bild 2). Du kan också bestämma vilka namn som ska visas. När du söker efter kvinnan kan du söka på alla namnen. Samma princip gäller förstås även soldaten och emigranten eller andra som har bytt namn i dåtid eller nutid.

Utökade notiskontroller

Har man forskat länge finns det nästan alltid lösa trådar att gå vidare med. Ett sätt att hitta dem är att använda det nya omfattande analysverktyget (bild 3). Några exempel på vad du enkelt kan hitta:

- Personer som saknar födelsenotis eller har en ofullständig sådan. Samma sak för dop, död och begravd.
- Personer som du vet har en relation inlagd men där du inte letat reda på vem partnern var.
- Personer som inte är relaterade till någon annan i din databas.
- Barn i fel ordning, händelser i fel ordning eller orimliga datum på händelser.

Analysverktyget hjälper dig att hålla en hög kvalitet på din forskning och på dina inmatningar i programmet.

Dra och släpp

Redan idag kan du arbeta i två familjeöversikter och koppla ihop personer som du redan har i din databas med metoden dra och släpp. Du kan koppla ihop en centruperson med en partner eller koppla in den som ett barn i en befintlig familj.

Nu kan du också koppla in ett barn som fosterbarn i en familj med dra och släpp-metoden. Om du hittar fosterbarnets biologiska föräldrar kan du lägga upp dem och sedan lägga till dem till barnet.

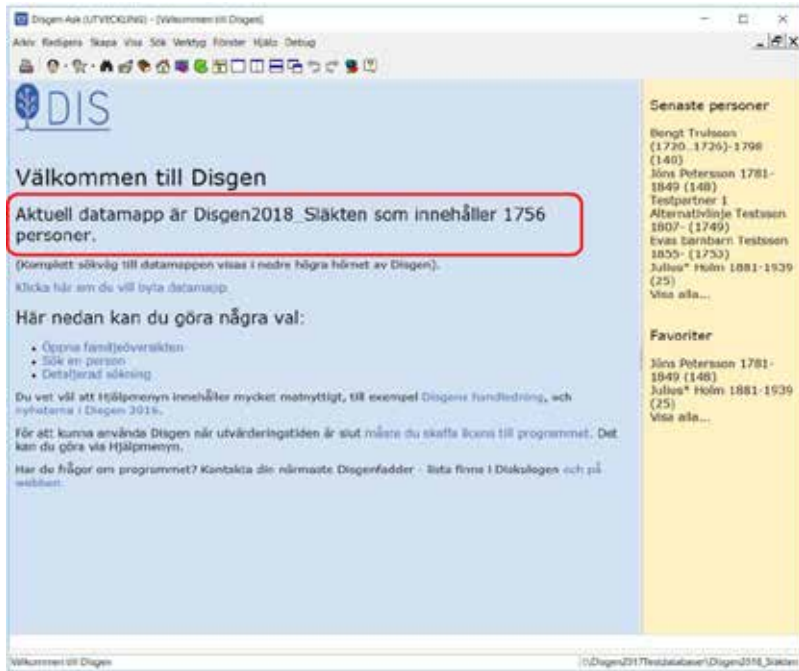

Bild 4. Startbild med ny information.

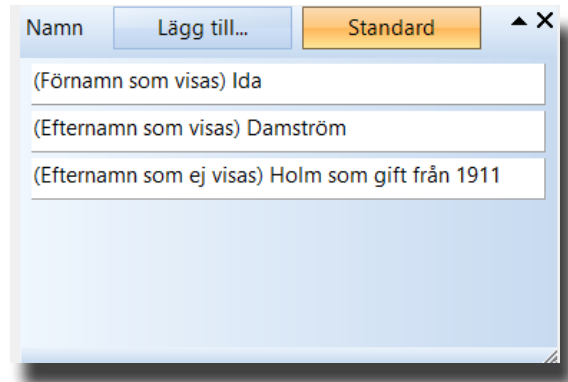
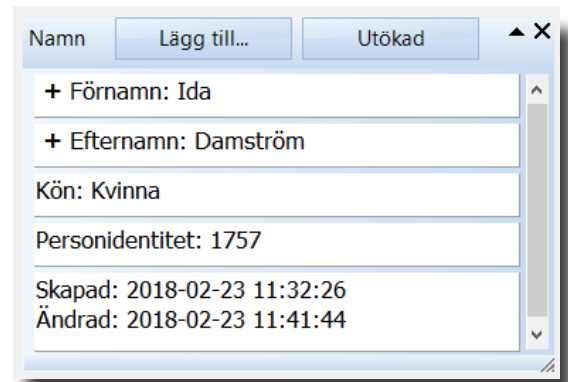

Bild 2. Möjlighet till flera namn.

Ett barns faddrar finns ofta nära i familjen så du har troligen redan många av dem inlagda i din databas. Funktionen med dra och släpp är suveränt för att koppla ihop fadderbarnet med sin fadder.

Gott och blandat

Disgen 2018 innehåller också:

- Fler språkval än tidigare.
- Möjlighet att visa bild på relationen i familjeöversikten.
- Ny rutin för att registrera en person där du kan påverka vad du vill lägga in direkt.
- Faddrar och fadder till kan skrivas ut i utskrifterna.
- Ändrat standardtypsnitt.
- Bättre anpassning till nya typer av skärmar.
- Ny lagringsplats för underlagskartor.

Det finns nu en dra och släpp-funktion för notiserna i levnadsbeskrivningen, så att du kan markera den nya ljusgrå ytan framför texten i notisen och dra notisen till rätt plats i levnadsbeskrivningen (inte bara högerklicka).

Nytt är också att du ser vad din datamapp heter och hur många personer som finns i den (bild 4). Om du arbetar med flera datamappar underlättar detta verkligen ditt arbete.

Nya utskrifter som är anpassade för DNA-släktforskning har tagits fram. Nygammalt är att utdragsfunktionerna från Disgen 8 kommit tillbaka, med bland annat utdrag över födelsedagar eller namn. ☐

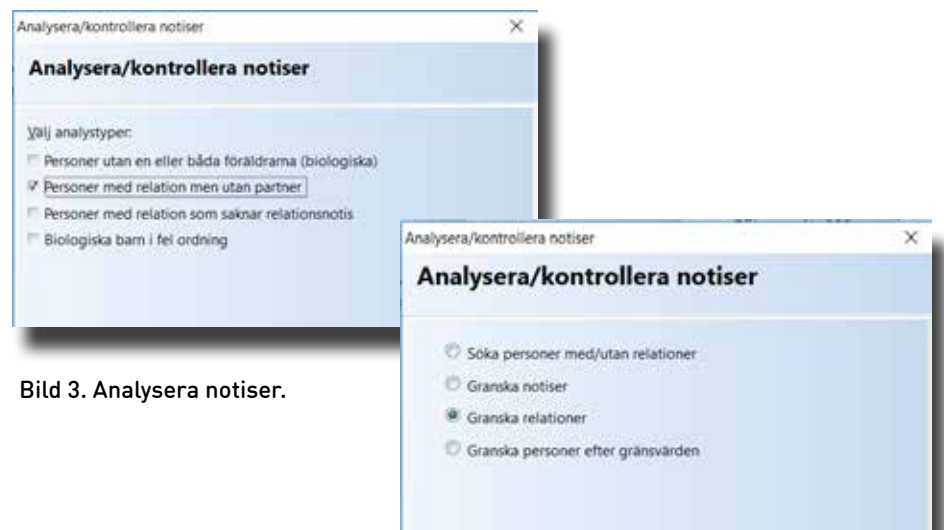

Bild 3. Analysera notiser.

Sveriges största personregister (BiS) växer ytterligare

Sveriges största personregister, BiS, finns hos ArkivDigital. Det omfattar omkring 85 miljoner poster med direktlänkar till husförhörlängder i hela Sverige för åren 1860 till 1930.

Så sent som i höstas växte ArkivDigital's största personregister, *Befolkningen i Sverige (BiS)*, med tjugo år, från att omfatta 1880–1920 till 1860–1920. Nu läggs ytterligare ett decennium till så att registret omspannar sjuttio år, ca 1860 till ca 1930.

– Registret var redan tidigare Sveriges i särklass största, nu blir det ännu större. Det gör förstås registret ännu mer användbart för släktforskare, säger en nöjd Mikael Karlsson, vd för ArkivDigital.

BiS omfattar alla personer som nämns i Sveriges samtliga husförhörlängder och församlingsböcker med slutår som infaller under den aktuella perioden (en längd som omfattar 1855–1864 är registrerad, medan en som omfattar 1925–34 inte är registrerad).

En person som flyttat ofta finns noterad på många ställen i längderna, vilket förklarar att registret är mångdubbelt större (ca 85 miljoner poster)

än vad Sveriges befolkning var under denna tid.

BiS är inte bara väldigt stort utan också mycket lätt att använda. Från alla sökträffar ges en länk direkt till källan. Du klickar på länken och hittar omedelbart din släkting i originalvolymen. Smidigare kan det knappast bli!

BiS ingår i ArkivDigital's abonnemang Allt-i-ett. I ArkivDigital's webbklient klickar du på Ny registersökning (blå knapp) och väljer »Befolkningen i Sverige 1860–1930» under Registerkälla. Sök sedan genom att skriva in önskat namn i rutan Registersök.

Är personens namn ovanligt räcker det ofta att skriva bara för- och efternamn, men vid vanligare namn kan exempelvis födelsetid eller födelseförsamling också anges. Knepet är att skriva så lite som möjligt. Blir sökresultatet för stort, komplettera med ytterligare någon uppgift tills sökresultatet blir hanterligt. Klicka sedan på önskad post och alla uppgifter visas. Under rubriken *Länkar* finns en länk till den aktuella sidan i originalvolymen.

Husförhörlängden (från omkring 1900 kallad församlingsbok) var folkbokföringens viktigaste pusselbit, ett vanligtvis geografiskt uppställt generalregister över invånarna i församlingen där uppgifter från andra kyrkböcker (födelse-, vigsel- och dödböcker etc) noterades tillsammans med ytterligare information, exempelvis rörande natt-

vardsgång och flyttningar inom församlingen.

Längderna fördes över allt utom i ett antal stora församlingar i Stockholms stad. Där användes åren 1878–1926 istället ett annat system för att bokföra befolkningen, den så kallade rotemansinstitutionen. Därför saknas många stockholmare i BiS. De kan istället sökas i Rotemansarkivet 1878–1926, som finns tillgängligt på Stockholms stadsarkivs hemsida.

I och med uppdateringen av BiS fram till 1930 passerar ArkivDigital totalt 100 miljoner registerposter, enkelt tillgängliga för alla med ett Allt-i-ett-abonnemang och för det mesta med en länk direkt till originalkällan!

Håkan Skogsjö

Född		Födelsedag	Födelseställe
1	1860	1860	1860
2	1861	1861	1861
3	1862	1862	1862
4	1863	1863	1863
5	1864	1864	1864
6	1865	1865	1865
7	1866	1866	1866
8	1867	1867	1867
9	1868	1868	1868
10	1869	1869	1869
11	1870	1870	1870
12	1871	1871	1871
13	1872	1872	1872
14	1873	1873	1873
15	1874	1874	1874
16	1875	1875	1875
17	1876	1876	1876
18	1877	1877	1877
19	1878	1878	1878
20	1879	1879	1879
21	1880	1880	1880
22	1881	1881	1881
23	1882	1882	1882
24	1883	1883	1883
25	1884	1884	1884
26	1885	1885	1885
27	1886	1886	1886
28	1887	1887	1887
29	1888	1888	1888
30	1889	1889	1889
31	1890	1890	1890
32	1891	1891	1891
33	1892	1892	1892
34	1893	1893	1893
35	1894	1894	1894
36	1895	1895	1895
37	1896	1896	1896
38	1897	1897	1897
39	1898	1898	1898
40	1899	1899	1899
41	1900	1900	1900
42	1901	1901	1901
43	1902	1902	1902
44	1903	1903	1903
45	1904	1904	1904
46	1905	1905	1905
47	1906	1906	1906
48	1907	1907	1907
49	1908	1908	1908
50	1909	1909	1909
51	1910	1910	1910
52	1911	1911	1911
53	1912	1912	1912
54	1913	1913	1913
55	1914	1914	1914
56	1915	1915	1915
57	1916	1916	1916
58	1917	1917	1917
59	1918	1918	1918
60	1919	1919	1919
61	1920	1920	1920
62	1921	1921	1921
63	1922	1922	1922
64	1923	1923	1923
65	1924	1924	1924
66	1925	1925	1925
67	1926	1926	1926
68	1927	1927	1927
69	1928	1928	1928
70	1929	1929	1929
71	1930	1930	1930
72	1931	1931	1931
73	1932	1932	1932
74	1933	1933	1933
75	1934	1934	1934
76	1935	1935	1935
77	1936	1936	1936
78	1937	1937	1937
79	1938	1938	1938
80	1939	1939	1939
81	1940	1940	1940
82	1941	1941	1941
83	1942	1942	1942
84	1943	1943	1943
85	1944	1944	1944
86	1945	1945	1945
87	1946	1946	1946
88	1947	1947	1947
89	1948	1948	1948
90	1949	1949	1949
91	1950	1950	1950
92	1951	1951	1951
93	1952	1952	1952
94	1953	1953	1953
95	1954	1954	1954
96	1955	1955	1955
97	1956	1956	1956
98	1957	1957	1957
99	1958	1958	1958
100	1959	1959	1959

> En församlingsbok från den aktuella perioden.

Medlemsbutik

Webbshoppen

DISGEN 2018

Nytt program	750 kr
Uppgradering	100 kr

Vill man köpa en uppgradering för rabatterat pris krävs oavbrutet medlemskap sedan förra köpet av Disgen! Saknas oavbrutet medlemskap måste man betala 750 kr för att uppgradera sig. Det kostar 100 kr att uppgradera från Disgen 2016 till Disgen 2018. Det kostar 350 kr att uppgradera från Disgen 8 till Disgen 2018. Du får Disgen 2018 gratis om du köpte Disgen 2016 efter 1 februari 2018.

Äldre nr av Diskulogen

- I mån av tillgång 30 kr/nr.

Medlemmar kan beställa från Dis via webbshoppen på shop.dis.se.

Vid frågor ring Dis kansli på telefon 013-149043 (måndag-torsdag kl. 9-15). Porto tillkommer på angivna priser.

I webbshoppen kan du läsa mer om de olika produkterna!

SLÄKTFORSKARFÖRBUNDETS HANDBÖCKER

- Fader okänd 220 kr (Elisabeth Reuterswärd)
- Släktforska med kartor 220 kr (K-I Ångström & Björn Johansson)
- Soldatforska! 230 kr (Lars Ericson Wolke)
- Smedforska! 220 kr (Ulf Berggren)
- Vägen till dina rötter 215 kr (Ewa Nilsson)
- Anor från landsvägen 225 kr (Bo Lindwall)
- Mantalsforska 230 kr (Magnus Bäckmark)
- Släktforska med DNA 220 kr (Peter Sjölund)
- Domstolsforska 215 kr (Claes Westling)
- Källkritik och källhänvisningar (Michael Lundholm) 230 kr
- Samiska rötter 220 kr
- Vallonska rötter 230 kr
- Vad står det? 225 kr (Ulf Berggren & Elisabeth Thorsell)
- Emigrantforska på nätet 230 kr (Anna-Lena Hultman & Ted Rosvall)
- Släktforska om sjöfolk (Eva Johansson) 220 kr

ANDRA BÖCKER

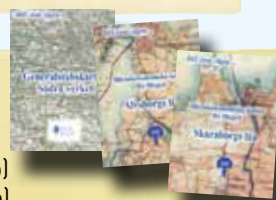
- Släktforskarens lilla faktabok 60 kr
- Släktforskarens lilla faktabok 2 60 kr

KARTOR OCH DATABASER

• Begravda i Sverige, version 2 (dvd)	500 kr
• Generalstabskartan Norra verket (usb)	595 kr
• Generalstabskartan Södra verket (usb)	595 kr
• Häradsekonomisk karta Sverige (dvd)	250 kr
• Rotemannen 3 (usb)	320 kr
• Svenska ortnamn (dvd)	200 kr
• Sveriges befolkning 1880 (dvd)	530 kr
• Sveriges befolkning 1910 (dvd)	540 kr
• Sveriges befolkning 1970 (dvd)	520 kr
• Sveriges befolkning 1980 (usb)	520 kr
• Sveriges befolkning 1990 (usb)	550 kr
• Sveriges dödbok 1860-2016 (dvd/usb)	
- dvd	390 kr
- usb	445 kr
• Sveriges historiska stadskartor (dvd)	250 kr

KARTOR TILL DISGEN

- Generalstabskarta syd (dvd)
 - Generalstabskarta nord (dvd)
 - Häradsekonomiska kartan Blekinge län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Hallands län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Kristianstad län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Malmöhus län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Norrbottens län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Skaraborgs län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Stockholms län (dvd/usb)
 - Häradsekonomiska kartan Södermanlands län (dvd/usb)
 - Häradsekonomiska kartan Uppsala län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Värmland, norra delen (dvd)
 - Häradsekonomiska kartan Värmland, södra delen (dvd)
 - Häradsekonomiska kartan Västmanland (dvd)
 - Häradsekonomiska kartan Älvsborgs län (usb)
 - Häradsekonomiska kartan Örebro län och södra Dalarna (dvd)
 - Häradsekonomiska kartan Östergötland (dvd)
 - Ekonomiska kartor: Göteborgs och Bohus län 1932-39 (usb) **NYHET!**
 - Sockenkartan Västernorrlands län (usb)
- Pris: 250 kr per dvd-skiva. 300 kr per usb.
- Topografiska kartor för Disgen (usb) 595 kr **NYHET!**

Släktforskning med sans och balans

Vad har Magnus Uggla, Kim Cesarion och Lasse Lönndahl gemensamt med Elisabeth Tarras-Wahlberg och drottning Elizabeth II?

DENNA FRÅGA ställde Per Andersson i artikeln "Vasas ättlingar kvar vid makten" i Släkthistoriskt Forum, nummer 4/2016. Enligt artikeln har Per Andersson dokumenterat omkring 230 000 släktmedlemmar inklusive makar och sambor, fördelade på 20 generationer, och han namnger ett hundratal kända ättlingar till Gustav I (Gustav Vasa).

Svaret på frågan är dock – ingenting – i alla fall inte genetiskt!

Det är lätt att bli förblindad av släktforskning. Själv har jag lagt flera tusen timmar på mina och hustruns anor och anser mig vara släkt med Bureätten, mer än 15 generationer bort.

Nedan redovisas de väl kända genetiska sambanden mellan generationerna. Här framgår att genetiskt släktskap tunnas ut mycket snabbt.

Vid rakt släktskap halveras det gemensamma DNA:t för varje generation. Det innebär att barnbarn i genomsnitt har 25 procent gemensamt DNA med sin farförälder/morförälder, medan den tionde generationen endast har cirka 1 promille gemensamt DNA med sin anfader.

Sambanden ger perspektiv på släktskap. De visar att det gemensamma DNA:t 15 generationer bort är helt försumbart. Det är lätt att glömma bort de cirka 32 000 övriga anorna i samma generation när man letar släktskap med en specifik ana. Gamla kunga- och adelsätter mister något av sin glans.

Stora släkträffar kan så klart fortfarande vara berikande och trevliga trots att det genetiska släktskapet är svagare än man vill tro.

RUNE SJÖQVIST

Tabell 3.

Gen	Släktskap	Antal	Acc. antal
1	Förälder	2	2
2	Farföräldrar	4	6
3	Ff f	8	12
4	Ff ff	16	24
5	Ff ff f	32	48
6	Ff ff ff	64	96
7	osv.	128	192
8	osv.	256	384
9	osv.	512	768
10	osv.	1 024	1 536
11	osv.	2 048	3 072
12	osv.	4 096	6 144
13	osv.	8 192	12 288
14	osv.	16 384	24 576
15	osv.	32 768	49 152

Tabell 2.

Gen	Benämning	Släktskap
1	Syskon	0,500 000 000 000
2	Kusiner	0,125 000 000 000
3	Sysslingar	0,031 250 000 000
4	4-männing	0,007 812 500 000
5	5-männing	0,001 953 125 000
6	6-männing	0,000 488 281 250
7	7-männing	0,000 122 070 313
8	8-männing	0,000 030 517 578
9	9-männing	0,000 007 629 395
10	10-männing	0,000 001 907 349
11	11-männing	0,000 000 476 837
12	12-männing	0,000 000 119 209
13	13-männing	0,000 000 029 802
14	14-männing	0,000 000 007 451
15	15-männing	0,000 000 001 863

Tabell 1.

Gen	Benämning	Släktskap
0	Förälder	1,000 000
1	Barn	0,500 000
2	Barnbarn	0,250 000
3	BBB	0,125 000
4	osv.	0,062 500
5	osv.	0,031 250
6	osv.	0,015 625
7	osv.	0,007 813
8	osv.	0,003 906
9	osv.	0,001 953
10	osv.	0,000 977
11	osv.	0,000 488
12	osv.	0,000 244
13	osv.	0,000 122
14	osv.	0,000 061
15	osv.	0,000 031
16	osv.	0,000 015
17	osv.	0,000 008
18	osv.	0,000 004
19	osv.	0,000 002
20	osv.	0,000 001

1 %

1 ‰

1 ppm

Ur tabell 2 framgår att släktskapet mellan släktingar med en gemensam ana 15 generationer bort är cirka 2 miljarddelar!

Köp Disgen 2018!

Priset är 100 kr för en uppdatering från Disgen 2016 till Disgen 2018. Uppdateringen inkluderar program med handledning och gratis uppdateringar tills nästa betalversion kommer ut.

Programmet laddas ner från Dis webbplats, www.dis.se/disgen, och handledningen läser du på webben. För dig som har Disgen 8 är priset 350 kr. En förutsättning är som tidigare att du har ett oavbrutet medlemskap.

- Ni som köpt Disgen 2016 efter 1 februari 2018 behöver inte betala något extra för uppdateringen.
- För dig som ännu inte har köpt Disgen eller har Disgen 7 (eller äldre) är priset 750 kr.

† Avlidna Dis-medlemmar

376	Karl Lindgren, Sundsvall	17146	Bengt Svensson, Ed	34337	Ruben Højmark Jensen, Sorø
947	Per-Arne Ahlgren, Varberg	17270	Göran Åhs, Stockholm	34979	Torbjörn Andersson, Sandviken
1698	Carl-Eric Möllbom, Jönköping	17646	Eije E. H. Ödlund, Kvissleby	36529	Christer Bengtsson, Stockholm
1760	Torsten Ståhl, Norrköping	19134	Carl Olof Lindström, Lindome	37198	Laila Palm, Sävar
1773	Kjell Bjerver, Järfälla	19584	Ingemar Högberg, Vikingstad	38743	Svend Vilborg, Charlottenlund
1893	Erik Eriksson, Järfälla	20669	Arne Westerberg, Eslöv	38882	Ove Johansson, Nyköping
2179	Gunnar Karlsson, Brålanda	21351	Lennart Mellqvist, Hofors	38906	Carl-Henric Cammerfelt, Täby
5047	Ann-Marie Dahln, Vara	21403	Arne Falk, Sollefteå	40647	Per Didrik Orling, Älvsjö
5211	Gunnar Bo Ericson, Solna	21659	Inger Möller, Vänersborg	41084	Bo Bergdahl, Köping
5605	Sten Bengtson, Hönö	22105	Ewa Johansson, Linköping	43830	Tommy Östlund, Sollentuna
5938	Otto-Erik Meurman, Västerås	22382	Lena Lundberg, Eskilstuna	44249	Urban Leijon, Stockholm
6190	Ove Nilsson, Vittsjö	24205	Karl Malm, Jönköping	45532	Per Holmelin Andreassen, Stege
6961	Torsten Nilsson, Järfälla	26223	Bengt Lundmark, Norsborg	46012	Bert Kinning, Lomma
8007	Anna-Karin Montalba, Hjo	26722	Rune Andersson, Havdhem	46390	Peter Landgren, Brunskog
9862	Rolf Persson, Forshaga	26746	Assar Wallin, Sundbyberg	46971	Ketty Schröder, Limhamn
10864	Gerhard Nilsson, Landskrona	27768	Lars Davidsson, Huddinge	47477	Anita Eriksson, Sala
12281	Erik Sundqvist, Karlstad	28850	Sven-Olof Wahlström, Östersund	48871	Ann-Charlott Östlund, Norrköping
13276	Inger Kongsvold, Västerås	28916	Gun Söderlund, Bjuv	49845	Gullvi Kilhage, Kungshamn
13392	Margaretha Johansson, Skummeslövsstrand	29481	Jan Hampus, Malung	50163	Hans Nilsson, Strängnäs
14178	Stig Wester, Västervik	30058	Arnold Lagerfjärd, Boden	50693	Birgitta Broberg, Gävle
14589	Per-Olof Larsson, Kungsbacka	30203	Gilbert Åkerlind, Sala	50933	Olof Carlander, Skövde
16487	Dennies Block, Njurunda	30883	Leif Almgren, Tyresö	51450	Kurt Karlsson, Ljungsbro
16912	Jan-Erik Björklund, Linköping	31011	Dieter Meyer, Karlstad	54381	Roger Wibom, Tranås
16956	Bengt Andersson, Karlstad	31113	Sonja Ringström, Arkelstorp	54783	Kent-Ove Hjalmarsson, Fotskäl
17078	Kerstin Jansson, Söråker	31601	Siv Andersson, Luleå	54891	Mats Bäckman, Hässelby
		33186	Per-Ingvar Kristensson, Göteborg		

Funktionärer

Sedan förra numret har Disgen-fadder Torsten Ståhl i Norrköping avlidit. Per-Göran Olsson i Sollentuna, Arne Bixo i Fränsta samt Margareta Edqvist i Nässjö har slutat som Disgen-faddrar. Tack för era insatser!

Dis faddrar är en grupp erfarna medlemmar som på ideell basis åtagit sig att dela med sig av sina erfarenheter till andra medlemmar, via telefon och e-post. Det finns inga garantier för att dina problem blir lösta genom att du kontaktar en fadder, eller att du slipper datorrelaterade olyckor. Genom att kontakta en fadder har du förbundit dig

- att ha tagit en säkerhetskopiering innan samtalet (e-posten)
- att följa fadderns råd på egen risk
- att ha samtyckt till att faddern inte kan göras ansvarig på något sätt för eventuella fel, misstag, dataförluster eller annan skada.

Faddrarna har talat om på vilket sätt de vill bli kontaktade. Den kontaktinformation som inte står inom parentes bör användas i första hand. Om det står dag eller kv efter ett telefonnummer vill faddern helst bli uppringd dagtid resp. kvällstid. Faddrarna är listade i postnummerordning.

Disgen/pc Sverige

		Fadderlista i postnummerordning		
Stig Geber	Uttran	08-53030734		stig.geber@telia.com
Hans Peter Stülten	Nynäshamn	0707-828491		h-p.stuelten@outlook.com
Håkan René	Vällingby	0708-270131dag		hakan.rene@gmail.com
Carl-Göran Backgård	Åkersberga	076-3170127		cg@milstolpen.org
Torgny Larsson	Malmö			larsson.torgny@gmail.com
Carl Strandberg	Malmö	070-5942775		carl.strandberg@comhem.se
Bengt Kjellerström	Lund	(070-2703944)		bengt@kj2.se
Magnus Hellblom	Lund	046-248470	0733-360102	magnus@hellblom.com
Anders Larsson	Svedala	070-7470759		anders@dis-syd.se
Lena Ringbrant Ekelund	Klippan	0435-711060	070-2320079	l.re@telia.com
Benny Olsson	Kristianstad	044-331103		olsonbenny@hotmail.com
Bo Lundgren	Nymölla	0735-288825		bo@delmedia.se
Arne Sörlöv	Tving	0721-505333		arne@sortlov.com
Staffan Knös	Ronneby	0705-951338		1338-sek@telia.com
Christina Claeson	Göteborg	031-159538kv		ch_claeson@hotmail.com
Hans Nyman	Borås	033-254075	0705-254075	hansnyman@telia.com
Tomas G H Johansson	Svenljunga	0325-13631kv		tomasgh@live.se
Leif Berglund	Huskvarna	036-130797	073-6715111	leifbhva@gmail.com
Tommy Nilson	Eksjö	070-3031732		tommy@betoni.se
Börje Jönsson	Eksjö	070-8631217		borje.jn@gmail.com
Peter Tilly	Linköping		0703-660003	peter.tilly@telia.com
Tor-Leif Björklund	Norrköping	0768-130387		torleif.bjorklund@telia.com
Elisabeth Molin	Visby	0705-116292		elisabeth@imolin.se
Bengt Hammarström	Karlskoga	0586-36587		b.hammarstrom@telia.com
Jan Wallin	Örebro	019-183830	070-3877888	jan.wallin.orebro@telia.com
Claes Embäck	Gävle	026-192500	0735-808972	cguo.emback@gavlenet.se
Olle Olsson	Gävle	026-101376	070-6303267	olle.olsson.gavle@gmail.com
Staffan Bodén	Gnarps	070-5369583		hampus3249@gmail.com
Tony Rodin	Bollnäs	(0703-506304)		tony.rodin@gmail.com
Bodil Orremo	Frösön	070-5281816		bodil.orremo@gmail.com
Bernth Lindfors	Njurunda	060-31524	070-2750339	bernth.lindfors@telia.com
Örjan Öberg	Härnösand	0611-22188	070-6534127	orjan@bakskuru.se
Peter Johansson	Örnsköldsvik	070-5648859		peter.johansson-oer@telia.com
Lennart Näslund	Örnsköldsvik	076-8480114		lennart@hsn.nu
Tommy Jacobsson	Umeå	090-32493	070-5125770	tommy.umea@gmail.com
Laila Larsson	Ersmark	0910-720041	070-6164410	laila.tuva@outlook.com
Curth Svedberg	Roknäs	0911-240498	070-6619907	curth.svedberg@telia.com
Stefan Wennberg	Seskarö	0922-61315	070-6556433	stefan.vennberg@telia.com

Disgen/pc Finland

Henrik Mangs	Vasa	+358-500268361kv	henrik.mangs@netikka.fi
--------------	------	------------------	-------------------------

Disgen/pc Norge

Alf Christophersen	Songe	+47-37164209	alf.christophersen@medisin.uio.no
--------------------	-------	--------------	-----------------------------------

Disgen/Linux

Thomas Björk	Höör	0413-23458		tb@bytecode.se
Roy Johansson	Borås	033-7709522	0709-706170	roykleval@gotanet.com

Mac

Kerstin Bjernevik	Kista	08-7511630		kerstin.bjernevik@bredband.net
Helge Olsson	Anderslöv	0410-20002	0708-583988	unahans@telia.com
Sven Olby	Västerås	021-20494		sven.olby@telia.com
Gunilla Hermander	Hudiksvall	0650-94188		macnilla@telia.com
Kerstin Farm	Matfors	070-1770111		kerstin@farm.se

Min Släkt/pc

Elinor Elmborg	Södertälje	08-55013205		jagelli@hotmail.se
Lotta Sörensen	Sölvesborg	0760-141262		lotta.1957@gmail.com
Kjell Croné	Göteborg	031-159538kv		crone.kjell@gmail.com
Annelie Lindgren Kedehag	Mölnlycke	0739-778388		petared@gmail.com
Bo Svartholm	Frösön	063-44286		bo.svartholm@gmail.com

Holger/pc

Sven Olof Åkerlund	Huddinge	(070-5112847)		sven.olof.akerlund@gmail.com
Kenneth Mörk	Sala	0224-77572	073-5428471	kenneth.mork@yahoo.com

Karthantering

Lena Ringbrant Ekelund	Klippan	0435-711060	070-2320079	l.re@telia.com
Tor-Leif Björklund	Norrköping	0768-130387		torleif.bjorklund@telia.com

Disbyt-ombud (Sverige)

Bernth Lindfors	Njurunda	060-31524	070-2750339	bernth.lindfors@telia.com
Carl-Olof Sahlin	Täby	08-7563314		carl-olof.sahlin@telia.com
Charlotte Börjesson	Västra Frölunda	031-478093		charlotte.borjesson@telia.com
Donald Freij	Värnamo		0702-780885	donald@freij.se
Gunnar Bergstedt	Stockholm		0707-716906	sm0ald@comhem.se
Hans Vappula	Borås	033-150036		hans.vappula@gmail.com
Håkan Johansson	Västerås	021-22274	070-2224857	hakan.johansson.021@telia.com
Håkan Asmundsson	Linköping	013-154126		hakan@asmundsson.nu
Jerker Thorell	Uppsala	018-693620		jerker.thorell@telia.com
Kent Hektor	Ystad	0707-530201		kent.ektor@comhem.se
Kerstin Malm	Örebro	073-0429721		kegubi60@gmail.com
Ragnar Dyrlund-Kristiansen	Bjärred	070-6800992		idkare@telia.com
Rolf Eriksson	Vikingstad	013-81283	0723-628263	rolferiksson@brevet.se

Disbyt-ombud (Sverige & Finland)

Gunnar Bergstedt	Stockholm		0707-716906	sm0ald@comhem.se
------------------	-----------	--	-------------	------------------

Dis Arkiv

c/o Bo Kleve, Solhaga 7, 582 46 Linköping		013-104 204		dis_arkiv@dis.se
---	--	-------------	--	------------------

Ordförande

Daniel Berglund

Hängestensvägen 38, 421 67 V. Frölunda,
031-443 143, 0705-244088
daniel.zz.berglund@gmail.com

Vice ordförande

Eva Dahlberg

Brunnsgatan 28, 553 17 Jönköping,
036-169 857,
evad.forening@gmail.com

Sekreterare

Elisabeth Leek

Norra Notåsa,
573 73 Sunhultsbrunn, 0140-212 25,
elisabeth.leek@telia.com

Ekonomiansvarig

Tommy Nilson

Backgatan 5, 575 35 Eksjö,
070-3031732,
tommy@betoni.se

Övriga ledamöter

Mats O Jansson

Månadsvägen 22 lgh 1201,
177 42 Järfälla, 08-58084137,
maja@cntw.com

Josefine Nilson

Brunstorpssvägen 26 A,
561 36 Huskvarna, 036-145450,
josefine@mingenealogi.se

Gunilla Kärrdahl

Kristianstadsvägen 6, 289 42 Broby
044-46715, 0705-221957
gunilla@karrdahl.se

Bo Kleve

Solhaga 7, 582 46 Linköping,
013-104 204,
bok+dis@kleve.se

Karl-Ingvar Ångström

Hemmansvägen 87,
871 53 Härnösand, 0611-203 41,
karl-ingvar.angstrom@telia.com

Christina Claeson

Odinsgatan 20 B, 411 03 Göteborg
031-159538
ch_claeson@hotmail.com

Anders Lindberg

Luzernvägen 1 D, 227 38 Lund,
0708-397908,
aelindberg2004@yahoo.se

Kristina Andersson

Kvibergsvägen 7, 531 97 Lidköping,
(0510-27093kv),
foreningar.kristina@gmail.com

Valberedning

Sammankallande: **Peter Johansson**,
valberedning2018@dis.se

NORD

c/o Andersson,
Hamnplan 12A,
941 61 Piteå
070-2525368
ordf_nord@dis.se
Hemsida: www.dis-nord.se
Ordf: Christian Andersson

BERGSLAGEN

c/o Strömberg,
Patentgatan 15 lgh 1103,
722 26 Västerås, 070-210 19 15
ordf_bergslagen@dis.se
Hemsida:
www.dis-bergslagen.se
Ordf: Lars-Göran
Nilsson

MITT

c/o Lilliesköld,
Johannedalsv 150,
863 37 Sundsvall,
060-155 030, ordf_mitt@dis.se
Hemsida: www.dis-mitt.se
Ordf: Rolf Lusth

ÖST

Anderstorpsvägen 16,
171 54 Solna,
ordf_ost@dis.se
Hemsida: www.dis-ost.se
Tf. ordf: Ingrid Mild

Dis-Filbyter

DEN 17 februari hade Dis-Filbyter sitt årsmöte i Föreningshuset Fontänen i Linköping. Årsmötet besöktes av drygt 50 medlemmar och Torbjörn Wahlström valdes till ordförande för ytterligare ett år.

Föreningen redovisar en nettoökning av medlemmar med 93 och kanske blir vi för fjärde året i rad den släktforskarförening i Sverige som ökar sitt medlemsantal mest. Verksamhet har bedrivits i Linköping, Mjölby, Vadstena, Åtvidaberg och Motala. I Norrköping samarbetar vi med ÖGF och i Nyköping har vi haft ett visst samarbete med NOSFF kring kurser och föreläsningar.

Under året har vi genomfört 40 föreläsningar med cirka 1100 åhörare samt 47 kurser med sammanlagt 275 deltagare.

Forskarsalen på Fontänen i Linköping har varit öppen 3–4 timmar varje dag utom torsdagar då vi har föreläsningar. Forskning har också bedrivits i Åtvidaberg, Mjölby, Vadstena och Motala. Sammanlagt har vi kunnat registrera över 1300 besök.

Föreningens omfattande verksamhet har kunnat genomföras tack vare

66 duktiga funktionärer som deltagit i verksamhetsgrupper, varit kursledare eller handledare i forskarverksamheten.

För dig som är intresserad finns vår verksamhetsberättelse på Dis-Filbyters hemsida.

Vägen till framgång

Det finns en tanke och klar strategi med den organisation vi har skapat och det sätt vi jobbar på. Utgångspunkten är våra medlemmar. Vi vill att en medlem hos oss ska få ut så mycket som möjligt av sitt medlemskap. Våra medlemmar är släktforskare och vi vill hjälpa dem att få ut det mesta möjliga av sin forskning. Därför har vi satsat på en bred kursverksamhet som täcker det mesta som en släktforskare behöver kunna. Vi har ett 20-tal kurser som startar varje termin – kurser i Disgen 2016 samt kurser i "tolkning av gamla handskrifter" och mycket annat. Regelbundet arrangeras i Linköping, Mjölby och Vadstena intressanta föreläsningar i släktforskningsrelaterade ämnen. Det ska vi också göra i Åtvidaberg och Motala under året. Det tredje benet vi står på är forskarverksamheten. Varje

forskartillfälle bemannas av minst två handledare, som hjälper såväl nybörjare som mer erfarna forskare. En av medlemsförmånerna är något vi kallar "personlig handledare". Det innebär att man kan boka tid med en utsedd handledare, som man personligen disponerar vid 2–3 tillfällen.

På det här sättet erbjuder vi våra medlemmar en innehållsrik verksamhet. För att klara av denna verksamhet har vi skapat en organisation som består av verksamhetsgrupper. På varje ort finns en grupp som svarar för verksamheten där. Utöver dessa finns några grupper som har en överordnad funktion i hela vår region. En sådan är "medlemsgruppen" vars huvuduppgift är medlemsvård. Det är en viktig funktion. De arbetar för att medlemskapet i föreningen ska vara värdefullt och på så sätt behålla medlemmarna samt underlätta nyrekrytering. En annan viktig grupp är "marknadsföringsgruppen" som ser till att vi har relevant informationsmaterial och att vi exponerar verksamheten för att få nya medlemmar.

En del i medlemsvården och marknadsföringen är det veckoutskick vi gör i form av e-post. I dessa utskick

FILBYTER

c/o Föreningshuset
Fontänen, Västra vägen 32
582 28 Linköping,
070-282 4255,
ordf_filbyter@dis.se
Hemsida: www.dis-filbyter.se
Ordf: Torbjörn Wahlström

SMÅLAND

c/o Nilson, Backgatan 5,
575 35 Eksjö
ordf_smaland@dis.se
Hemsida: www.dis-smaland.se
Ordf: Tommy Nilson

VÄST

c/o Amberntsson,
Persikogatan 126,
426 56 Västra Frölunda
031-290186, ordf_vast@dis.se
Hemsida: www.dis-vast.o.se
Ordf: Ylva Amberntsson

SYD

Porfyrvägen 20,
224 78 Lund,
ordf_syd@dis.se
Hemsida: www.dis-syd.se
Ordf: Staffan E:son Knös

Dis Syd

berättar vi vad som är på gång i när-tid och några veckor fram i tiden. Vi påminner bland annat om när kurser startar och vilka föreläsningar som är aktuella.

Att ha en attraktiv och livaktig verksamhet är grunden för att kunna rekrytera funktionärer. Med funktionärer menar vi kursledare, handledare i forskarverksamheten, deltagare i någon verksamhetsgrupp eller medhjälpare vid föreläsningar och andra arrangemang.

När man ser att det finns en livaktig verksamhet och organisation är det lättare att få medlemmar engagerade.

Det här konceptet har varit och är framgångsrikt för Dis-Filbyter. Vi ser ingen anledning till att det inte skulle kunna fungera på andra ställen.

TORBJÖRN WAHLSTRÖM
HARALD NILSSON

HELSINGBORG'S DAGBLAD och Sydsvenska Dagbladet har uppmärksammat Dis Syd och släktforskning. Det är journalisten Roland Classon som har skrivit artikeln under rubriken "Jakten på rötterna har blivit en livsstil" som publicerades den 18 februari. I artikeln intervjuas Anders Lindberg som är styrelseledamot både i Dis och Dis Syd.

För Anders Lindberg har jakten på rötterna blivit en livsstil. [---]

– Som släktforskare jobbar man 24 timmar om dygnet, säger Anders, som till vardags är kock på en förskola i Lund.

Intervjun sker på Arkivcentrum Syd i Lund. Det är här Landsarkivet finns, men där har även bland annat Dis Syd sitt kontor. Anders säger, som förklaring till sina val i livet:

– Min mamma fick mig att börja släktforska. Och tack vare min mormor blev jag intresserad av matlagning.

Anders är född och uppvuxen i Lund. Han tog studenten 1977. Därefter gjorde han militärtjänsten som gruppbefäl i Kristianstad.

– På hösten 1978 gick jag en kockutbildning i Uppsala och fick jobb i Uppsala och på Hotell Malmen i Stockholm.

Anders gick senare en utbildning på en hotell- och managementskola i Lauenburg under drygt tre års tid.

– Jag bodde utomlands i 20 år och jobbade på hotell i Paris och en tid i Wales.

Men när Anders kom tillbaka till Lund 2002 lotsades han in i släktforskningsvärld, tack vare sin mamma Ann-Charlotte Lindberg:

– Hon hade släktforskat i tio år, var medlem i Dis och aktiv i Skånes knektregister. Nu fick hon mig att börja forska på min mormor och hennes släkt. Jag har bland annat fått veta att min morfars mor var hushållerska på olika slott i Skåne. Hon skrev av recepten för hand. Hon hade ett stort intresse för matlagning.

Anders har blivit ett ansikte utåt för Dis Syd. Förutom att han är styrelseledamot är han även utbildningsansvarig och skriver nyhetsbrev till medlemmarna i Skåne, Blekinge och södra Halland. Han reser runt och håller föredrag. [---]

Roland Claesson avslutar sin artikel med fakta om Dis och Dis Syd. Vill ni läsa hela artikeln så finns den på Dis webbsida under Senaste nyheter.

MATS J LARSSON

Avsändare:
Föreningen Dis,
Gamla Linköping, 582 46 Linköping

POSTTIDNING

B

Nu kan du ladda ner och köpa Disgen 2018!

Gå till www.dis.se/disgen och ladda ner Disgen 2018.

Installera.

Starta programmet.

Köp Disgen 2018 via länken i hjälpen.

Läs mer om nyheterna på annan plats i tidningen.

Se till att du har en aktuell säkerhetskopia.